

Köyhälistön Kevät

„Työn“ albumi I

W. G. & Co. Ltd. London

Hinta 1 markka.

VIIPURI,

Viip. Työväen Kirjapaino- ja Sanomal. Osuuskunta r. l.
1907.

MADONNA.

MADONNA.

Köyhälistön kevät.

I.

Köyhälistön kevät

Työn albumi I.

Elo on kauri vesi kestä
tuskat sunn lankaa,
perheen vappu kankkilla,
votit kauri laulaa,
Tammikuu kauri laulaa,
yksi vappu vappu,
pöytä kauri kankkilla,
on ja vappu jäätyään.

Tiede, tiede vaihe-verhoit
rahan pöytä kankkilla

Köyhälistön kevät.

I.

Aika rauta rattahilla
kulkee yhä kulkuaan,
veri vaippa hartehilla,
veritahrat poskillaan.
Rataan alle lieju mereen
hukkuu kansat, yksilöt
kyyneleistä, nälän teistä
puhkee veri ilmiöt.

Elo on kuin sota kenttä
tuskan sumu lankeaa,
puutteen varjot kaikkialla,
nälän hallat huokuaa.
Tehtahissa kone laulaa
yhä vilu virsiään,
pellon orja kahleisiinsa
on jo valmis jäätymään.

Tiede, taide valhe verhoihin
rahan poven kukittaa

heikon oikuus lailla perhoin
elämästä karkkooa.
Kirkko kullan humalassa
vääryydelle kumartaa,
riiston riemu rinnassansa
ihmis järjen kuolettaa.

Kellä kultaa kukkarossa
ryöstö rievut verhonaan,
se on valmis pystypäänä
heikompati sortamaan.
Kellä opin onnen muru
köyhän pennein antama,
sillä suussa ivan hymy
työnä kansan poljenta.

Ja tuo irstas „kerma“ joukko
kodit joilla haaremit,
kansan lapseen pilkka katseen
on ne luomaan valmihit.
Ja nuo hienot herras laumat
„laiskur“ laulu huulillaan,
irstan tylsyys kasvoillansa,
Kainin merkit katseessaan.

Mitä on ne itsessänsä
koura katinkultaa vaan,

mutta ajan rattahilla
„sivistykseks“ kutsutaan.
Niniven on lapset siinä,
lähde köyhän kyyneleen,
nälän alku, puutteen pohja,
kannel sorto säveleen.

Mik on laki, suojanako
on se köyhän elämän,
ketun rauta, este, ansa,
kurittaja kärsivän.
Suoja ajan valta voimaa
turhuri on riemu maan,
mutta elon kyynel maiden
tunnoton on tuomar vaan.

Ajan rattaat eespäin liukuu
ratas murskaa yhtenään,
verivirrat vuoksahtaapi
latu saapi kyynel jään.
Miesi, vaimo, vanhus, lapsi
rattaan alle tallataan,
tälläisekskö elon kulku
ompi luotu ainiaan?

II.

Orjat nousivat komeroista,
puuttehen rämeistä, surujen soista.
Nousivat suoriksi, matalalta maasta,
heräsivät helkkyen huolien haasta.
Heräsivät turpeisten kattojen alla,
missä on kahlija pettu ja halla;
nousivat kaupungin kellaristoissa,
joissa on oltu kuin kalmistoissa.

Lukivat itsensä, heit oli monta,
monta niin kurjaa ja onnetonta.
Suuri oli sorretun, poljetun luku,
suuri oli Suomessa orjien suku.
Lukivat joukkonsa, sykkäili povi:
eiköhän väisty jo orjalan ovi;
jos tuo joukko nyt nousee ja ryntää,
hävitys auralla hetken jos kyntää?

Mieltänsä innon siivet jo tapaa:
sinä olet orja ja luonto on vapaa;
orja on orja, jos ei rohkea nousta,
jos ei rohkea laukaista onnensa jousta!
Teitä on paljon ja heitä on vähän,
ihminen ei tyytys orjaksi tähän;
orjat kun nousee, on oikean valta,
ja ihminen herääpi hallansa alta.

Näin soi povessa, sytytti heitä,
muistivat elonsa kärsimysteitä.
Päättivät nousta ja onnensa ostaa,
päättivät itsensä soistansa nostaa.
Päivänsä nousee, poistuvi yönsä,
alkavi onnensa luomis työnsä.
Köyhien kevät jo eessänsä siintää,
pyrkimys sinne nyt mieliä kiintää.

III.

Nään mä eessä uuden ajan
kevät tunne tuoksuaa,
katson sisään valko majan
onni sieltä tuoksahtaa.
Nään mä siistin kotipirtin
siellä ilmaa, valoa,
puhtaana on seinät, pielet,
valkoinen on lattia.

Nään mä isän pöydän päässä
ilon loiste silmissään,
viettää iltaa kirja käässä,
kasvattaapi itseään.
Äiti hääää takan luona,
poissa halla poski pään,
lapset hääää lattialla
leikkivät he leikkiään.

Poissa kosteus ja kurjuus
poissa vaatteet risaiset,
poissa nälkä, puute, nurjuus,
poissa vaivat tuhannet.
Kansa elää onnessansa
edistyy ja vahvistuu,
nauttii itse työnsä tulot
kaunihille kasoutuu.

Auk' on tiedon, valon ukset
kansan polku onnen tie,
eivät kuulu huokailukset,
vaaraton on elon tie.
Poissa kahleet, alhas, huono,
oikeus on vallassaan,
kansa yltyy riemu tuntein
valon virttä laulamään.

Se on köyhälistön kevät
se on suurta, ihanaa,
se on kansain onnen kevät,
se on köyhäin onnen maa.
Se on loppu murhe päivain
tuskien ja huolien,
se on päivä, valon aika,
aika suurten riemujen.

Saavu, saavu köyhäin kevät
kohta pohjan korpihin,
syksyn orjat täällä oomme
tullos onnen paistehin!
Silmäin eessä meille siinnät,
viipyä et kauan saa,
muuten ajan rauta koura
syksyyn meidät surkastaa.

9. 4. 07.

Mikko Uotinen.

Sosialismi ja vapaus.

Emile Vandervelde lausuu tästä seuraavaa:

„Sosialismi ja ihmisvapaus ovat keskenään sovittamattomia.“

Missä muunnoksissa tätä väitettä meille onkaan esitetty, milloin Eugen Richterin kömpelöissä häväistyskirjoituksissa milloin Paul Adamin hienoissa ja nerokkaissa „Malajilaisten kirjeis ä“, joissa hän kuvailee erästä kaukana Indian valtameressä olevalla saarella löytyvää ikarialaista yhteiskuntaa mikä tosin on ihmeellisen hyvin järjestetty, mutta missä vapautta on jälellä enää vaan erään vanhan saarelle ajautuneen espanjalaisen diplomatin sydämessä!

Ranskalainen sanomalehti Figaro kerran vappunumerossaan kuvien kanssa esitti menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden yhteiskuntajärjestyksiä: rajatonta yksinvaltaa, porvarillista tasavaltaa ja kollektiivista yhteiskuntaa.

Fidshisaarten ihmissyöjien mallin mukaan, jotka ihmisuhrejaan kutsuvat „pitkiksi sioiksi“, oli piirtäjä nähtävästi ottanut kolmikkonsa sikamaailmasta.

Rajatonta yksinvaltaa esitti suunnaton karju istumassa tavattoman suuren kaukalon ääressä. Päässä oli sillä kuninkaallinen kruunu, koristeet ja ritarinauhat peittivät ruumista. Hänen ympärillään oli suuri joukko vähän pienempiä sikoja, jotka suojelivat häntä plebejiläis-sikojen nälkäiseltä ja laihalta joukolta.

Seuraa sitten porvarillinen yhteiskunta, laissez faire, laissez passer — „anna mennä“-järjestelmiseen. Veräjät

olivat auki, salvat nurinheitetty, ja sikakansa hyökkäsi villinahvattuudelle kuninkaallisten herkkujen kimppuun. Suuret työnsivät pienet syrjään, voimakkaammat tallasivat heikommat jalkoihinsa.

Täydellinen vastakohta tälle sekasotkulle oli rauhalisen sopusuhtaisuutensa johdosta tulevaisuuden valtio. Yhtä suuret siat, aivan samallinen kiepukka hännän päässä, istuivat rivissä pienten kaukaloiden ääressä aivan yhtäläisten seinien toisistaan erottamina.

Jos ihmiset, joiden „kaukalo“ sattui olemaan tyhjä, olisivat katseenkaan heittäneet näihin piirroksiin, olisivat he kenties ajatelleet, että he kuninkaallisen monopolin ja porvarillisen sekasorron edellä mieluummin puolustaisivat sosialistista järjestystä, koska se ainakin ratkaisee vatsakysymyksen. Jos he olisivat ajatelleet edelleen, olisivat he luultavasti huomanneet, että kaiken maailman vapaus, ennen vatsakysymyksen ratkaisua, ei köyhälistölle merkitse mitään muuta kuin — vapautta kuolla nälkään!

Asetukset eivät riitä meitä vapaiksi tekemään; vapautteen kuuluu myöskin omaisuus, persoonallinen ja yhteiskunnallinen. Työläinen, joka ei olevissa laissa löydä sitä „oikeuden muruista“, jonka Lasalle asettaa kaikkien kirjoitettujen asiakirjain edelle, jää valtiollisesti ja yhteiskuunnallisesti kytketyksi työnostajan ehdottoman vallan alle.

Jos tahtoo tietää, kuinka on hänen vapautensa, katsotakoon miten vapaasti hän saa vaalipäivänä käyttää „kansalaisoikeuttaan“.

Usein on nähty vaalipäivinä Ranskassa, missä vaalivaltaisuus huonosti suojellaan, teollisuusseuduissa satojen työmiesten mestarinsa valvonnan alaisena laskevan vaalivaurnaan vaalilippunsa „leipäherransa“ hyväksi, sillä muussa tapauksessa on työpaikka menetetty!

Belgiassa, missä voimassa oleva vaalilaki enemmän suojelee valitsijain vapautta, on työläisillä ainakin oikeus äänestää salassa.

Meillä Suomessa saatiin tuta vaalilaista huolimatta monilla seuduin miten yhteiskunnan mahtavat voivat työläisten vaalivapautta loukata. Mutta kuitenkin täytyy työläisen saada edes äänestäessään nauttia vapautta. Saatuasi virallisen vaalilupun ja mentyäsi verhon taakse sitä merkittävään, olet vapaa ihminen sinä ikäsi orjana ollut raataja. Ei yksikään ihminen saa nähdä kynän vetoasi, ei pappi ei piispa, ei työnantajasi ei emäntäsi. Kätkeydy siis suojustimen taa! Olet yksin siellä omantuntosi kanssa. Sinä olet hetken vapaa joka kolmas vuosi!

Eikö tämä, muutoin niin kallis, hetkisen kestävä vapaus ole paras todistus alituisesta orjuudesta? Eikö se näytä erittäin selvästi, että nykyisessä yhteiskunnassa vaan muutamat saavat lausua mielipiteensä ja julkisesti tunnustaa uskonnolliset ja filosofiset katsantokantansa, muutamat, jotka ovat niin kutsutussa „riippumattomassa asemassa“ ja joiden yksityisomaisuus takaa heille vapauden?

Kaikkien vapauttamiskeino on siis kaikille omaisuuden antamisessa. Suurteollisuuden yliherruuden vallitessa on tämä mahdollista ainoastaan tuotanto- ja vaihtovälineiden yhteisomaisuudeksi ottamisen avulla.

Tähän huomautetaan, että parannuskeino on pahempi kuin poistettava paha. Väitetään, että yhteiskunnalliselle omaisuudelle perustettu kansan itsehallinto tuottaisi suurempaa pakkoa persoonalliselle vapaudelle kuin yksityisomistukseen perustettu kapitalistinen valta. Tämän todistukseksi esitetään porvarien harrastukset tuottajana ja kuluttajana.

Työmies, joka tänään raataa kapitalistin liikkeessä, ei olisi menettänyt muuta kuin kahleensa jos hän huomenna

työskentelisi yhteiskunnan omistamassa ja johtamassa laitoksessa. Vaikka meidän päiviemme valtiomuoto säilyttäisiin, ei nykyinen valtiodespotismi, kansanvallan kasvavan vaikutuksen lieventämänä, olisi raskaampaa kestää kuin yksityisen työnantajan despotismikaan.

Otaksukaamme että kollektiivinen järjestelmä kehittyy edelleen. Yhteiskuntaluokkien yhteensulamisen johtosta supistuu valtion poliittiset tehtävät vähimpään rajaansa; jokainen ottaa tehokkaasti osaa tuotantoon erillään, itsenäisesti toimivissa yrityksissä. Kuinka voidaan sellaisissa oloissa väittää tuottajain vapauden supistuvan, kun he tulevat omiksi mestareikseen, omiksi työnantajikseen?

Tähän ei kuitenkaan tyydytä. Eteemme maalataan työläisen kauhistuttava asema, johon hän voi joutua jos sattuu syystä tai toisesta, mikä ei siedä päivän valoa, joutumaan yhteiskunnallisesta työpajasta karkoitetuksi, kadulle heitetyksi vallan työttömäksi. Mutta eikö sitten nähdä, että tuollaista tapahtuu joka päivä kapitalistisessa yhteiskunnassa? Jos kuitenkin yhteiskunnassa kukin olisi velvollinen tekemään työtä, olisi myös kullakin oikeus saada tehdä työtä ja silloin olisi myös moraalisesti mahdotonta tuollainen pannakirous.

Yhtä mieletöntä kuin on ajatus, että valtion rautatiellä kielletäisiin kuljettamasta jotakin matkustavaista yhtä typerää on otaksua että sosialistisessa yhteiskunnassa ketään estettäisiin työtä tekemästä. Ja jos sanotaan että työpäikasta poispaneminen on samaa kuin kaikkien työpaikkojen ulkopuolelle heittäminen, niin on tämä yhtä kohtuutonta kuin väite, ettei joku opettaja saisi mistään opettajan paikkaa enää sen jälkeen kuin hänet jossakin kunnassa esim. poliittisten mielipiteitensä tähden on toimestaan syrjäytetty.

Puhutaan myöskin kauhulla siitä sietämättömästä tilasta, johon yhteiskunnallisen työnteon järjestäminen veisi

persoonallisen vapauden. Mutta, toistamme me, kuinka saattaa olla huomaamatta, että yhtäläinen järjestely jo nyt on vallalla? Eihän meidän tarvitse kuin muistaa työväensuojelulainsäädäntöä ja lain määäämiä tehdasjärjestyksiä.

Työn täydellinen vapaus on ainoastaan ajateltavissa, jos sillä tarkoitetaan sitä, ettei työ ole riippuvainen mistään muusta kuin luonnonlaista, mikä sitä suuremmassa määrin onkin laita, mitä erotetumpaa työ on. Mutta siitä hetkestä saakka, jolloin työ, olkoonpa mitä lajia tahansa, vaatii yksilöä mukautumaan taloudelliseen järjestelmään, täytyy vapauden pakosta alistua joihinkin rajoituksiin. Sairashuoneen ylilääkärin, jonka täytyy tehdä säännöllinen kiertokulkunsa sairaiden luona, professori, jonka täytyy pitää luentojaan, ovat työssään rajoituksien alaisia yhtä hyvin kuin työmies, jonka täytyy seurata tehdasjärjestystä.

Sosialismi ei luonnollisesti poistaisi tätä kaikelle työlle välttämätöntä työjärjestystä. Mutta työjärjestys tulisi sen sijaan, että se on yksinomaan työnjohtajan, jonka edut ovat työntekijän etujen vastaisia, laatima, olemaan työntekijäin vapaan tahdon ilmaus.

Eikö sellainen työn järjestäminen, johon yhteiskunta kaikkien eduksi ryhtyy, pidä paremmin silmällä tuottajien vapautta kuin nykyinen järjestely, johon pakotetaan ainoastaan muutamien hyväksi? Ja tuskin tarvitsee mainitakaan, että parempi työnjako ja kaikkien ihmisten osanotto yhteiskunnalliseen työhön lyhentäisi työaikaa ja siten toisi suurimman vapauden: mahdollisuuden tehdä työtä elääkseen, eikä vaan elää työtä tehdäkseen, oikeuden vapaa-aikana ryhtyä johonkin vapaaseen toimeen; päivätyön päätyttyä löytääkseen levon perhe-elämässä tai ystäväpiirissä, mikä nykyään suurelta työläisjoukolta sydämettömästi kielletään.

Tuottajan kannalta lähtien luulemme siten näyttäneemme toteen, että sosialismi estäissään työn riistämisva-

pautta suuressa määrin nostaa työn vapautta. Mutta me emme saa unohtaa, että asetutaan toisellekin kannalle ja viitataan kuluttajain, yleisön etuun ja tämän sitä varsinkin pelätään tahi luulotellaan ainakin johtuvan yhteisyyden tyrannimaisen herravallan alaiseksi.

Kuinka käy painovapauden, paikasta toiseen muuttamisvapauden ja ylipäänsä elämän eri tarpeiden tyydyttämisen vapauden kanssa yhteiskunnassa missä enemmistö, joka mielinmäärin hallitsee kaikkia tuotteita ja laitoksia, voisi sortaa epämiellyttävää vähemmistöä? Tosissaan kuvailevat vakavat miehet meille „tulevaisuuden valtion“ onnettomia kansalaisia, jotka ovat tuomitut lukemaan yksinomaan virallisia lehtiä, koko ikänsä asumaan samoissa huoneissa, yhteisessä kasarmissa ja noutamaan ruokansa samasta keittiöstä kuin kasarmin muutkin asukkaat.

„Sosialistisessa valtiossa“, huudahti joku aika sitten vaalikokouksessa eräs nuori eteenpäin pyrkivä vapaa-mielinen, „olisimme kaikki pakotettuja kantamaan samaa univormua, minkä hallitus määrää“.

„Mutta“, keskeytti hänet eräs työmies, niin huonosti puettu, että varmaankaan tuollainen kuvailu ei pelottanut häntä, „ettekö te vakaumuksesta puolusta maksutonta ja pakollista maallikkokouluopetusta?“

„Luonnollisesti!“

No, miksi teistä tuntuu sitten niin kauhealta että valtio määrää pukujemme kuosin, jos te pidätte sitä kohtuullisena että valtio määrää lastemme henkisen laadun? Valtio jos pystyy johtamaan meidän opetustamme, on se myös varmasti kyllin taitava laittamaan pukumme ja ruokamme.“

Tähän argument ad hominem, vastustajan itsensä myöntämään todistukseen, ei vapaamielisellämme ollut mitään vastattavaa; mutta hänen sijassaan kenties väitettäisiin, ettei valtion kaikkivalta opetuskysymyksessä olisi

parempi kuin yhteiskunnan kaikkivalta ruoka- ja vaatekysymyksessäkään. Me hyväksyimme täydellisesti tämän ajatuksen. Ryhtymättä väittämään tuota yksinkertaista esitystä vastaan, että työvälineiden yhteiskunnalle joutuminen pakottaisi kaikki kansalaiset käymään samallaisessa puvussa, syömään samalta lautaselta — kuten Carmagnolassa sanotaan — tahdomme me vaan sanoa seuraavaa: jos yhteisyys, kollektivismi, veisi siihen, että virkavaltaisen valtion mahti kasvaisi, poliisiurkinta yksityiselämässä ja henkilöiden silmälläpito lisääntyisi, niin olisimme me ensimmäisiä, jotka katsoisimme, ettei ole vaivan arvoista vaihtaa yksityisten työnantajain mielivaltaa yhteiskunnan tyranniuteen.

Juuri sentähden olemme me nimenomaan esittäneet olevan tuiki välttämätöntä että erotetaan valtio työnantajana valtiosta poliittisena järjestönä, jotta turvattaisiin taloudellisen järjestön täydellinen riippumattomuus yhteiskunnan poliittisesta järjestöstä. Sillä niin kauan kuin näitä kahta alaa sekotetaan keskenään, voi hallitus, kuten me joka päivä näemme, poliittisten harrastustensa eduksi käyttää väärin taloudellista valtaansa, mikä julkisten yritysten hallinnon kautta joutuu sen käsiin.

Tahdomme tuoda ainoastaan muutaman esimerkin. Perustuslaillisessa Belgiassa, missä painovapaus on melkein rajaton, on rautatieministerillä oikeus kieltää asemilla ja muulla rautatien alueella sosialististen sanomalehtien myynti.

On lisättävä, että jos sama ministeri tuon käytännöllisesti merkityksettömän pikkumaisuuden sijaan ryhtyisi ahdistamaan porvarillista vapautta, esim. estämällä muutamien lehtien postikuljetuksen, hänet erotettaisiin yleisesti kiihottuneen mielipiteen johdosta.

Tunnustetun vapauden totutut tavat on meidän päivinämmä riittävän voimakkaat kestämaan monia hyökkäyksiä vastaan.

Vielä suuremmassa määrin olisi näin yhteiskunnassa, missä suurempi vapaus vallitseisi ja missä ihmisten hallitsemisen ja taloudellisten asiain johto olisi tarkasti toisistaan erotettu. Nykyään on hallituskoneiston tärkein tehtävä pitää yllä kapitalistista yhteiskuntajärjestystä. Mitä enemmän uusi järjestys kehittyy sitä pienemmäksi käy hallituksen merkitys.

Näin ollen kysymme me kaikilta niiltä, jotka katselevat kysymystä bona fide, kuinka vapaus voisi joutua vaaraan sentähden, että yhteiskunnan laskuun toimisi yhä useampi itsenäinen julkinen laitos, mitkä nykyään ovat yksityisen hyödyn tavoittelemisen välikappaleita?

Onko yleisö menettänyt jotakin vapaudestaan, jos se kulkee valtion rautatiellä kuin jos käyttäisi yksityistä rataa? Onko se menettänyt vapauttaan, jos juo vettä kunnan vesijohdosta tahi ottaa kaasunsa kunnan kaasujohdosta sensijaan että saisi vetensä ja kaasunsa yksityiseltä yhtiöltä? Eikö ole aivan selvää, että kansanvaltaisessa yhteiskunnassa on todellinen vapauden ehtokin se, että kapitalistisen monopolin ottavat kansalaiset haltuunsa?

Me emme kuitenkaa huomaa, että julkisen toiminnan jokainen laajentuminen välttämättömästi tuo mukanaan enemmän vapautta. Päinvastoin voivat epäilemättä jotkut valtiollistuttamiset, joihin hallitsevat luokat oman etunsa tähden ryhtyvät, pahoin loukata vapautta, tarkoittavatpa ne sitten jesuittien patriarkaalista kommunismia Paraguayssa tai Kiinan keisarin omavaltaista kollektivismia, joka niin kauan on ollut porvarillisen sanomalehdistön ihailun esiinena. Mutta niiden, jotka lähtevät vastustamaan kansanvaltaista sosialismia moisilla todistuksilla, pitäisi huomata että proletariaatti päämääränsä saavuttaakseen, yhteiskunnan eduksi muuttaakseen kapitalistisen omaisuuden yhteiskunnalliseksi, on pakotettu käyttämään sellaista järjestävää

voimaa, ottamaan sellaisia siveellisiä ja henkisiä edistys-
askeleita, että olisi naurettavaa otaksua sellaisessa koulussa
kehittyneen sukupolven vaikkapa vaan hetkeksikään sie-
tävän, mitään rajoituksia täydellisessä vapauudessaan.

He ja sinä.

Sydämestäni halveksin
jokaista aineen orjaa
Mi itaruudest' aittoihin
maan matosetkin korjaa."

Paremp' osaiset ei sua tunne,
työntävät sun kaupunkinsa laitaan.
Salongeissa, loistossa he elää,
sinä tyydyt kohtalohon saitaan,
elät tylsistyen, turtuen,
aikaisin jo huoliin murtuen.

Sulla lapsia on suuri liuta,
Kuni haamut nälässä ne horjuu.
Harmaat posket, luusto kuivettunut.
Tuoni käyske'ee. On viljan korjuu,
ihmisviljaa täällä niitetään.
Onnetarta tuskin — kiitetään.

Sieluus köyhälistö katson. Tuopa
rintahani surunvuoren nostaa.
Kärsimäsi sorron mielisin mä
yhteiskunnalle ja niille kostaa,
jotka eduistansa kiistäen
sokeoina sotii, riistäen.

— Mammon jumalalle suitsutellen
rikkaat palatsissaan asuu. Siedä
ei he köyhää seutuvilla laisin,
raatajan he hädästä ei tiedä.

— Toki köyhät astui vaatimaan,
oman onnens' ohjat laatimaan!

Hilja Liinamaa.

Sulla lapsia on suuri liuta,
Kunni hämmähtäessä ne horjui.
Harmat posket, lausio kuivettunut,
Tuo käyköös. On viljan korjuu,
ihmissivijä täällä niitetään.
Onnetta tuskin — kiitetään.

Sielus köyhälistö katson Tuopa
rintahani surunvuoren nostaa.
Kärsimäsi sorton miehisin mä
yhteiskunnalle ja niille kostaa,
joka edustans kiistään
sokoina soitti tiistään.

Muistelmia oloista pikkutilallisena.

Tuttavani kertoi minulle:

Isäni kuoli, ja minä perin häneltä talon, jossa oli vähäisen viljelyskelpoista maata, metsää omiksi tarpeiksi, kaksi lehmää, hevonen, muutama lammas j. n. e. Niin sitä köyhä elää kuin märkä palaa, sanoo sananlasku, joka tässäkin toteutui. Koetin tehdä työtä kuin orja, ja kuitenkin talon varallisuus ei yhtään kohonnut.

Ruvetessani isännöimään kangasti mielessäni huoleton tulevaisuus, jolloin talo olisi aivan velatoin, karjaa pari sarvipäätä enemmän ja tulot riittäisivät menoihin. Arvelin, että kun kalanpyynti tuottaa hieman lisätuloja, niin hankinpa kunnon pyydyksiä. Mutta pyydykset, vaikka niitä paljon itsekin tein, tulivat koko lailla maksamaan. Mitä enemmän niitä käytti, sen enemmän ne kuuluivat, eikä kaloja kuitenkaan saanut niin paljoa, että homma olisi keskinkertaistakaan tulosta antanut. Päinvastoin kun laskin työpäiväin menestyksen ja työvälineiden hankinnan ja kulutuksen, niin parin kolmen vuoden perästä huomasin, ettei auta muu kuin hylätä kalastus ja ruveta sen sijaan entistä suuremmalla ponnella maata muokkaamaan. Maanviljelyksessä tarvitaan vahvasti lantaa. Eläimiä oli kuitenkin vähän. Päätin myydä vähän metsää saadakseni osankaan velasta suoraksi, varsinkin kun tuo kauppias jo uhkaili laskea vassaran alle taloni, sen lisäksi tahdoin ostaa pari lehmää lisäksi, että sitten saisi, paitsi lantaa, myös vähän voita ja

maitoa myydä kaupunkiin, jonne oli 3 penikulmaa matkaa. Mutta metsän myötyäni vaati kauppias kaikki siitä saamani rahat. Kun lupasin maksaa 8 korkoa, suostui hän luovuttamaan sen verran, että sain yhden lehmän sillä. Vasikasta näet ei kannata kasvattaa lehmää kun on vähän heinämaata, jota en voinut enään lisätä. Eikä taas sillä kertaa metsäkään kannattanut enempää hakkausta.

Kalanpyydykset olivat huonontuneet, joten olisi tarvinnut niihinkin jonkun verran varoja, jotta edes keväisin kutuaikana olisi kaloilla saanut toukoviljan siemenrahat. Siemenen hankkimisessa täytyi taas turvautua velkakauppaan. Kauppias kiskoi tavallista suuremman hinnan. Pellot kyllä sain hyvästi muokatuksi, mutta vain keskinkertaisesti lannoitetuksi. Satokin tuli keskinkertainen, joten ei riittänyt viljaa kuin pääsiäiseen asti. Sillä ainoastaan jos maa olisi ollut hyvin lannoitettu, olisi saattanut viljaa riittää kesään asti, mutta ei sittenkään toiseen uutiseen. Maaperä näet Suomessa yleensä ei ole savipohjainen, niinpä ei minunkaan tilani ollut täällä Kaakkois-Karjalassa. Jouluuun asti oli jo kaikki puimiset puitu. Useina vuosina loppuivat perunatkin jo laskiaisena aikana. Samallaisessa tilassa elivät melkein kaikki toisetkin kyläläiset.

Siis laskiaisesta uutiseen oli aina pitkä aika, kovat koetukset.

Melkein joka kevättalvi koetin rahdinvedolla ansaita perheelle leipää. Kaikkiaan oli meitä kuusi henkeä, ja sellainenkin perhe jo kuluttaa. Lisäksi täytyi eläimillekin ostaa jauhoja ja kauroja. Onneksi sentään riitti minulla heinästä melkein aina kesään asti, monelta loppuivat nekin jo pääsiäisen aikana, vaikkei ollut kuin hevonen ja lehmä eläimiä. Rahdinvetoa sattui kuitenkin ani harvoin lähistöllä. Milloin täytyi sitä kauvempana harjoittaa, olla yötä vieraassa paikassa, niin silloin meni melkein koko ansio hevosen ja itseni

ynnä ajoneuvojen ylläpitoon, joten kotiin jäi lauvantaisin vietäväksi raihnaset ruumiit, raskas mieli ja muutama marka rahaa. Elä tai kuole, vähät siitä maailma välitti.

Velkataakka rupesi kasvamaan sietämättömässä määrässä. Kun kaupungin tukkukauppias meni konkurssiin,

KERJÄLÄISIÄ

joutui meidänkin kylän kauppias kun oli velkaa, ahtaalle. Minun täytyi silloin myydä kaikki metsäni, jolloin sain velkani suoraksi. Mutta taloni rakennukset olivat jo niin

lahonneet, ettei varsinkin asuinrakennuksessa voinut lähteä talvea viettämään. Uuden tuvan rakentamiseen ei ollut enään hirsiiä. Myin kaksi lehmää ja lampaat, ostin valmiin salvoksen, sain siitä pitkien ponnistusten perästä tuvan ja kamarin. Mutta nyt ei jäänyt eläimiä kuin hevonen ja lehmä. Kylvin sentähden lannan puutteessa pellot heinää kasvaamaan. Mutta nälkävyötä täytyi yhä kiristää. Ennenkuin seuraava kesä olisi kerennyt ja heinää saanut ruveta vetämään kaupaksi, varsinkin kun juuri oli ollut huono heinävuosi, — olisin taas velkautunut, josta en olisi metsän puutteessa enään voinut selvitä. Silloin täytyi myydä taloni, josta sain enään vain sen verran, että ostin pienen talon laitakaupungista ja rupesin hevostyömieheksi.

Henkeni kehittämisestä ei ollut pikkutilallisena ollessani puhettakaan. Ensiksikin täytyi raataa yöt, päivät, pyhät, aret. Toiseksi ei ollut varaa ostaa kirjallisuutta. Hädin tuskin sain tilatuksi „Työ“-lehden. Se paljasti minulle nykyisen kapitalistisen yhteiskunnan koko kurjuudessaan. Nyt huomaa, että Suomi on varsinaisesti juuri köyhälistön maa. Ollen maapallon pohjoisnavan läheisimpiä maita, on se siksi karua, ettei täällä pikkutilallinen elä suurtilallisten kilpaillessa asiain nykyisellä kannalla ollessa. Mutta juuri se seikka, että täällä köyhälistö, kun se kerran herää, on suuren suurena enemmistönä, juuri se on herättänyt toiveita ja uskoa sosialidemokratian lopulliseen voittoon meillä. Tähän asti on Suomi ollut „virkamiesten luvattu maa“. Pian koittakoon se aika, jolloin tästä tulee köyhän Väinön kansan kultala ja isänmaa. Paratiisia ei tähän karuun maahan voi luoda, mutta yhteisvoimin muutamme tämän kumminkin yhteisonnelaksi.

J. P—n.

Lasta katsellessa.

Olet kukkanen kummulla,
valkovuokko vainiolla:
sinikukka silmissäsi,
punamarja poskillasi;
otsallasi onnen päivä,
hyvän kukka kulmillasi.

Sinä kuljet kuin kuningas,
pystypäänä pyöksähtelet;
kevät kukkivi sinussa,
kevät virttä virittävi,
kevät kosket kuohuttavi,
sylkyttävi sydäntäsi.

Et tunne huolien humua,
kaiho kosken kohinata;

lahonneet, et tiedä itkujen iltoja, miksessä voinut lähtee
talvea viettämään, rakentamiseen ei ollut

enään hirsia. Et tunne kyynelten kyliä,
salvoksen, sa...
kamarin. 22291192163

Kylvin, sentähden lannan pu...
maani. Mutta

seuraava kes...
mään kaupak...
vuosi, — oli

puutteessa en...
josta sain en...
laitaka pungista ja rupesin b...

Henkeä kehittämisestä...
sani puhettaka...
pyhät, aret.

Häidin tuski...
minulle nyky...
dessaan. Ny...

köyhälistön n...
maita, on se sikäi karua päivä...
tilallisten kilpailiessa...
Muttä jauri se

herää, on su...
läntyt toiveita...
toon meillä.

lövattu maa...
köyhän Väin...
tähän karuun maahan...
tamme lään kumiminki...

Herää, on su...
läntyt toiveita...
toon meillä.

lövattu maa...
köyhän Väin...
tähän karuun maahan...
tamme lään kumiminki...

Herää, on su...
läntyt toiveita...
toon meillä.

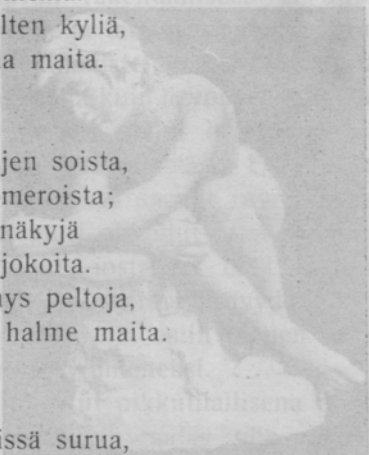
lövattu maa...
köyhän Väin...
tähän karuun maahan...
tamme lään kumiminki...

Herää, on su...
läntyt toiveita...
toon meillä.

lövattu maa...
köyhän Väin...
tähän karuun maahan...
tamme lään kumiminki...

Herää, on su...
läntyt toiveita...
toon meillä.

lövattu maa...
köyhän Väin...
tähän karuun maahan...
tamme lään kumiminki...

Kestäös syksysi sinäkin,
kestäös ihmisnä ikäsi,
pystypäänä pyöksähtele;

älä orjaksi alene,
matalaksi maahan maadu,
astinlaudaksi alene.

Katso aina korkealle,
sill on sittenkin elämä,
innostuksen ihme loimut.
Tulee kerran se kesämme,
otsillemme onnen päivä.
riemun raita rintahamme.

Mikko Uotinen.

Prof. Palmberg on tässä julkaisussa osoittanut, että meilläkin enemmän kuin 13 pros. kaikista kuolemista johtuu keuhkotautiin osaksi. Monet tuntevat ihmisistä keuhkotautiin lähten kaimaan tautiin. Kaikkien Suomessa virolaisten lähten kaimaan tautiin noin 60,000 keuhkotautiin lähten Suomessa nykyään noin 600,000. Mikä kaimaan tautiin lähten ihmisistä Suomessa virolaisten virolaisten vastustusta vastaan Emmenon voi lähtä ihmiskunnan virolaisten vastustusta vastaan. Keuhkotautiin on meilläkin parhaimmillaan, jos siihen käytetään keuhkotautiin lähten ja jos on lähten parhaimmillaan.

Keuhkotautisanatorioista.

Kauheasti raivoaa keuhkotauti yli koko maailman köyhemmän kansan keskuudessa. Ylipäänsä kuolee noin viides osa kaikista ihmisistä Euroopassa tähän kauheaan tautiin. Se on oikea tautien tauti tavallisissa oloissa. Ja se on sitä kauheampi, kun se useimmiten tempaa tuonelaan aivan nuoria ihmisiä elämän kukoistuksessa. Rehevä poika, verevä impi vaipuvat armoa saamatta kuolon uneen. Oi, mikä masentava tunne, kun näkee tuommoisen nuoren ihmisen riutumistaan riutuvan, kuoleman leima kasvoissa! Ei mikään auta, hän on tuomittu! Mutta se on samalla suuri kansantaloudellinenkin tappio. Sillä juuri, kun vanhemmat ovat, monasti melkein yliluonnollisilla ponnistuksilla, jaksaneet saada lapsensa kykeneviksi ansaitsemaan ja heitäkin vanhoina päivinä tukemaan, silloin korjataan nämä mustaan multa. Kaikki kasvatukseen kulutetut menot ovat hukkaan menneet, halla pilasi koko tuon nuoren kauniin sadon!

Prof. Palmberg on eräässä julkaisussa osoittanut, että meilläkin enemmän kuin 13 pros. kaikista kuolemantapauksista tulee keuhkotaudin osaksi. Monta tuhatta ihmistä kuolee Suomessa vuosittain tähän kamalaan tautiin. Kaikkiaan lienee Suomessa nykyään noin 60,000 keuhkotautista ihmistä, Saksassa 800,000. Mikä kauhea luku!

Emmekö voi tätä ihmiskunnan vitsausta vastaan mitään? Voimme kyllä. Keuhkotauti on melkein varmaan parannettavissa, jos siihen käydään käsiksi heti alussa ja jos potilas parannettuaan sitte

saapi elää jotakuinkin suotuisissa oloissa. Ei kukaan tarvitse joutua epätoivoon, jos hän saapi keuhkotaudin, mutta hänen täytyy heti ja viipymättä ryhtyä sen kukistamiseen. Ei saa yhtään viivytellä!

Mutta sängen vaikeaksi käypi monasti köyhälle kansalle tämä parantaminen. Ei ole rahoja! Jokapäiväinen rasittava työ riuduttaa voimia, asumusolot ovat ahtaat ja turmelevat.

Sen tähden tulee kunnan, valtion ja varallisten kanssaihmiesten rientää apuun. Se on kaikkien näitten sula velvollisuus! Viime aikoina onkin eri maissa alkaen Englannista perustettu seuroja keuhkotaudin voittamiseksi ja erityisiä parantoloita joko yksityisten tai yleisillä varoilla, joissa potilaat joko ilmaiseksi tai aivan pienestä maksusta saavat tarpeellista ja asianmukaista hoitoa. Parempaa hoitoa ei keuhkosairas voi saada kuin tällöisessä sanatoriossa. Keuhkotauti on viime aikoina melkein kaikissa sivistysmaissa — Saksassa esim. oli 10,000 kuolleesta vuonna 1866 31 keuhkotaudista, nyt vaan 19 — näyttänyt oireita vähentymiseen ja jotenkin yleinen näky se mielihope olevan, että tällöiset parantolat ovat etupäässä vaikuttaneet tähän tulokseen. Saksassa yksin oli v. 1906 85 kansanparantolaa aikaihmiä varten, 73 lapsia varten, 50 virkistyslaitosta, 36 yksityisparantolaa ja 63 ilmoitus- ja huolenpitopaikkaa. Viimeksi mainitut, joita englantilais-ranskalaisella nimellä kutsutaan dispenssereiksi, ovat nekin sängen hyödyllisiä, koska niiden varsinaisena tehtävänä on työväestön avulla saada selville keuhkotautiset perheet, pitää tautia niissä silmällä uudistetuilla käynneillä, eroittaa, jos mahdollista, terveet jäsenet, varsinkin pienemmät lapset sairaista sekä antaa neuvoilla ja rahoissa tarpeellista apua. Nämä dispenseerit saavat usein kannatusta asianomaisilta kunnilta ja vaikuttavat paljon hyvää taudin leviä-

misen estämiseksi ja totuttavat sairaita hoitamaan säännönmukaisesti tautiansa. Tämän lisäksi tulevat vielä kaikki ne yksityiset seurat, jotka toimivat hankkiaksensa parantuneille toimeentuloa vähemmän vaivaa kysyvissä töissä ja kannatusta sairaitten perheille, sill'aikaa kun perheen isä oleskelee parantolassa — sekin parempiosaiusten sula velvollisuuden täyttäminen kovempiosaisia kohtaan. Tällaiset toimenpiteet ovat erinomaisen tärkeit, sillä muuten ei köyhä perheenisä voi jättää ansiolähdettään ja mennä parantolaan ennenkuin se on — liian myöhäistä.

Prof. Sommerfeld'in käsityksen mukaan on köyhemmillä kansankerroksilla ainakin yhtä suuri mahdollisuus päästä terveiksi keuhkoparantoloitten avulla kuin muillakin kansanluokilla, koska parannus hyvin suuressa määrässä riippuu ravinnon runsaudesta ja voimaperäisyydestä ja erokodin ja parantolan välillä tässä suhteessa heillä on paljoa suurempi. Meillä on siis syytä ennen kaikkea hankkia heille tällaisia parantoloita.

Olen jo kymmenkunnan vuotta ollut erään Turussa toimivan yhdistyksen toimikunnan jäsenenä, joka „köyhien työntekijäin kesälevon“ nimellä on hankkinut mainituille työntekijöille maksutonta ylläpitoa kesän tai puolen kesän kuluessa siirtoloissa maalla. Yhdistys on tosiaan suurella menestyksellä toiminut. Mutta jo useampia vuosia sitte, kun tarttumuksen takia ei voitu ottaa vastaan keuhkotautisia kesäsiirtoloihimme, tein ehdotuksen, että pitäisi sijoittaa nämä eri keuhkotautiparantolaan maalla. Tämä toteutui vasta viime vuonna vuokratassa huoneustossa. Nyt olemme hommassa perustaa oma koti keuhkotautisille ensimmäisellä asteella.

Nykyään on meilläkin ruvettu yleisellä rahankeräyksellä hommaamaan suurempia keuhkotautiparantoloita yli maan. Mutta niinkuin eräs „Svenska national föreningen

mot tuberkulos" nimisen ruotsalaisen yhdistyksen valio-
kunta kirjoituksessa „Tuberkulossjukhus, deras planläggning
och uppförande“ (1906) aivan oikein huomauttaa (siv. 11),
ei parantoloita saa olla liian vähän, jotta niistä olisi riittä-
västi hyötyä ja ettei niitä olisi liian vähän, ei ne saa mak-
saa liian paljon. Tästä seuraa siis, kuten Ruotsissakin on
ymmärretty, että muutamien suurempien ohessa tulee löy-
tyä koko melkoinen joukko pienempiä, siten rakennettuja,
että niitä tarpeen vaatiessa voidaan laajentaa. Näin on esim.
menetellyt Berliinin vakuutuslaitos, joka on perustanut
useampia tänkaltaisia laitoksia. Jos parantola alussa raken-
netaan 12 potilaalle maalla, tulisi se maks maan noin
24,000 Smk., mutta yläkertaan voisi sitte saada 6,000
Smk:sta sija 6:lle lisäksi. Jos taas vanha rakennus sisus-
tettaisiin tätä tarkoitusta varten, olisi tietysti hinta paljon
halvempi. Hoito voisi myöskin alussa olla sangen yksin-
kertainen. Bern'in parantolaa Heiligenschwendi'a hoitivat
vielä v. 1899 muutamat diakonissat ylidiakonissan ylijoh-
dolla; omaa lääkäriä ei ollut, vaan eräs läheinen lääkäri
kävi potilaita katsomassa.

Mutta mistä saada varoja tämmöisiin koko kansan
terveyttä niin suuresti kohottaviin laitoksiin?

Ensiksi kunnilta ja paikkakunnallisilta säästöpankeilta.
Molemmat ovat lyhyesti sanoen kerrassaan velvolliset
apuansa antamaan. Sama on asianlaita niitten lukuisain
työnantajain suhteen, joiden palkkaorjat raatelevat pitkin
päivää heidän varojensa kartuttamiseksi ja silloin usein
hankkivat tuon taudin itsellensä, joko välittömästi tai välil-
lisesti, kun eivät pienten palkkojen tähden voi saada itsel-
lensä kunnollisia asuntoja. Ja vihdoin voidaan toimeen-
panna arpajaisia ja kansanhuveja asian edistämiseksi.

Ehdotukseni on siis, että kaikkialla, missä on esim.
työväen kunnallisjärjestöjä y. m. s., asia otettaisiin pohdit-

tavaksi ja ajettavaksi. Moni nuori työläinen, nuorukainen tai tyttö säästyisi siten elämälle. Ja sitähan me kaikki työväen tosiparasta harrastavat tahdomme. Sillä me rakastamme sydämeistämme noita syviä rivejä, jotka ahertelevat jokapäiväisessä touhussa ja hyörinässä ja pyrimme kaikin tavoin lieventämään heidän kovaa kohtaloansa. Emme huoli peräytyä tällaisistäkään toimista, vaikka ne ensi silmäyksillä näyttävätkin ehkä porvarillisilta; emme saa laiminlyödä mitään, joka ohjelmaamme loukkaamatta saattaa parantaa työkansan hyvinvointia nykyisenkin yhteiskuntajärjestelmän sisällä, vaikka se onkin kuolemaan tuomittu. Se ei voi muuta kuin lisätä voimiamme ja kansan suuressa enemmistössä kohottaa luottamusta meihin. Mutta me tiedämme sen ohessa vallan hyvin, että vasta uudessa yhteiskunnassa meidän varsinaiset toivomuksemme toteutuvat, että vasta silloin, kun koko kansa pääsee täydelleen määräämään asioitansa — vasta silloin katoaa alkoholin ja nurjien asumusolojen tuottama keuhkotautikin, katoaa monen muun kurjuudesta johtuvan nurinkurisuuden kanssa yhdessä.

N. R. af Ursin.

Iske orja!

Iske orja, voimaa näytä
 ei ne usko muuten sua,
 jos et ihmisvoimaa käytä
 anlavat sun surkastua.
 Iske orja, muu ei auta,
 jos et iske, aukee hauta!

Iske orja, että katkee
 vuosisatain kahleet sulta,
 että kerrassansa ratkee
 orjan vaipat sorretulta.
 Iske, iske, muu ei auta,
 jos et iske, aukee hauta.

Iske orja, voimaas näytä
ei ne usko muuten sua,
jos et ihmisvoimaas käytä
antavat sun surkastua.

Iske orja, muu ei auta,
jos et iske, aukee hauta!

Iske orja, niinkuin jaksat
silloin aukee onnes ovi,
sorrion lyönnit näin sä maksat
kauan kärsi sulla povi.
Iske orja, muu ei auta,
jos et iske, aukee hauta!

Iske orja, sillä tapaa
vapaudes päivä rientää,
näin oot kohta täällä vapaa
tämä kärsimykses lieventää.
Iske orja, muu ei auta
jos et iske, aukee hauta!

Iske orja, älä horju
täytyy taiston tuskat kantaa,
taistele ja iskein torju
taistelo vain onnen antaa.
Iske orja, muu ei auta,
jos et iske, aukee hauta!

Mikko Uotinen.

Kevät.

Kirkkahana valuu kevätauringon kultaiset säteet kohti kylmän, pohjolan talven runtelemaa maata. Raikkahana vierii eteenpäin lämpöinen etelätuuli, heittäen suloisen ja virkistävän suutelon ihmisten poskille, jotka ovat rientäneet ulos kaupungin kivimuurien sisältä, jonne ovat olleet piiloutuneina talven jäisiltä kourilta. Kaikkialle on kevään tuulahdus tuonut henkeä ja elämää. Lukuisina virtailee ihmistulva pitkin käytäviä, puettuina aistikkaihin ohuihin kevät-pukuihin.

Tuossa leikittelevät lapset viattomina kevätauringon suloisessa lämmössä. Tuossa kulkee joukko nuoria koululaisia, joiden sydän sykkii iloa, tietäessään että pian on koittava se aamu jolloin saa heittää kyllästyttävän koulutyön ja rientää kotiin rakkaitten vanhempien, veljien ja siskojen seuraan rauhaisessa luonnonhelmassa ja nauttia kevään suloudesta. Heidän kielensä on vapaa kahleista ja päästelee ilmoille suloista ja leikillistä puhelua, sekä raikasta, sydämmen pohjasta pulppuavaa naurua.

Tuolla kuljeskelee äärettömissä joukoissa kuupungin herras-nuorisoa. Posket hehkuvina ja rinta uhkuen suloisia tunteita, vaihtelevat keskenään helliä kuiskauksia sekä lämpöä, tunnetta ja onnea uhkuvia silmäyksiä.

Tuosta uhkeasta talosta, jonka graniittiseinässä kimaltelee auringonvalossa, kultaisilla kirjaimilla nimi: Pankki, astuu huolettomana ulos keski-ikäinen, arvossapidetty henkilö. Hän katsahtaa ympärilleen ja kumartelee kohteliaasti ohikulkeville ystävilleen. Rinta laajenee ja näyttää siltä

kuin hän tahtois ahmia monen vuoden varalta suloista kevät-ilmaa, eli aivan kun ei ohut keväinen ilma oikein voisi tyydyttää hengitystarvetta. Huoletonna hän alkaa astuskella — en tiedä minne?

Tuolla hiiviskelee vanhus, jolta kymmenien vuosien halla on tukan muuttanut hopeanväriseksi. Hänenkin kasvoillaan leikkii keväinen onni. Silmissään hehkuu elämän halu ja tyytyväisyys. Kaikkialla kevättä, onnea ja riemua.

Väsyneenä istahdan yksinäisessä kamarissani akkunan vierelle. Aukaisen akkunan ja annan suloisen kevättilman vapaana tultua sisälle. Vienosti kiikkuvat jättiläispajujen oksat, jotka kasvavat akkunani alla, hellistä tuulen henkäyksistä. Edelleen virtailee auringon kirkas valo alas ja leikkii häikäisevänä valoseppeleenä pajujen oksilla, jotka ovat verhotut lumivalkeilla palmuilla. Iloisesti temmeltävät pikkulintuset pensasten oksilla ja päästelevät suloisia liveryksiä ilmoille, joita vienoinen tuulen henkäys kuljettaa kauvas ympäristöön. Tyytyväisinä keskustelevat kottaraiset akkunan päällyställä keskenään, silloin tällöin päästään iloisen rähäkän uneksiessaan koittavaa onneaan. —

Sydämeni sykkii rajusti. Se lyö aina taajemmin mitä enemmän vaivun katselemaan elämää, mitä enemmän tutkin suuren luomakunnan suloutta ja onnellista viattomuutta.

Kuulen kysyttävän itseltäni: Miksi sydämesi on rauhaton. Kuulen ivallista naurua siitä, että minä en ymmärrä nauttia kevään suloudesta. Tuhansittain kuulee kysymyksiä: Miksi ei kaikki ole onnellisia? Onhan nyt keväinen onnen aika. — Minä kysyn itseltäni: Miksi?

Niin miksi? —

Minä istun ajatuksiini vaipuneena, kunnes vieno iltatuuli tuo korviini kumeeaa pörrytystä, kohinaa ja ryskettä. Silloin herään unelmista ja kohta täyttää ilman hirmuinen, luihin ja ytimiin koskeva ulvonta. Pian näen suurissa joukoissa väsyneitä, ryysyisiä ja raihnaisia ihmisiä, aina kymmenvuotiaasta lapsesta harmaapäiseen vanhukseen asti, miehiä ja naisia uupuneina saapastelevan kurjihin koteihinsa, reunakaupungin luolissa. Sydämmeni lämpenee nähdessäni heidät, sillä tunnen sisimmän äänen kuiskaavan: Ne ovat veljiäsi ja sisariasi, jotka ovat suljetut orjamaisesti nälkähäleillä likaisten seinien sisälle, jonne ei pääse kevät-tuulahdus eikä kuulu lintujen liverrys ja jotka ovat vailla onnea ja elämää.

Silmäni kiintyvät vastapäätä olevaan akkunaan, josta näkyy synkät kasvot. Koetan kiinnittää katsettani ja näen, että se on yksi veljeni, joka kylmän syksyn tullen sai luopua niukasta ansiostaan sentähden että oli menettänyt terveytensä raataessaan raskasta työtä. Häntä sanottiin laiskuriksi vaikka olikin jo monta kuukautta, aamusta iltaan etsinyt työtä, vaan aina turhaan.

Minä näin kymmenen pikkuista kättä kohoavan ylös akkunan edessä ja kuulin korvia vihlovan huudon: Isä, anna meille leipää!

Illan tumma varjo on verhonut kaupungin. Minä kiiruhdan askeleeni ihmispyörteisiin kadulla ja katoan elämän sekä hyörinän keskelle. Askeleeni pysähtyvät muutaman rakennuksen eteen, josta kuuluu surkeata rähäkkää ja melua. Siellä näen äskeiset veljeni, jotka uupuneina palasivat työstään ja luulin heidän kiiruhtavan kotiinsa. Kysyn itseltäni: Miksi näen heidät täällä? Sydämmeni vastaa: He

ovat väsyneitä, hyljeksittyjä ja halveksittuja työn raatajia, joiden elämä on synkkä ja toivoton. Joiden ainoa ystävä on kärsimys ja kurjuus. Ainoastaan tuo saastainen myrkkyy voi hetkeksi heiltä poistaa ne tuskat ja synkät tunteet, joihin he ovat kiedotut. Samassa näen yläpuolella akkunassa sen arvossapidetyn henkilön, jonka olin nähnyt päivällä. Hän seisoi siinä sikaria poltellen ja katseli alas kansajoukkoon halveksivasti. Huulillaan leikki pirullinen hymy lausuessaan: Ei minun rahani hukkaan mene, sillä nuo pöllöt kantavat sen minulle takaisin koron kanssa tuosta arvottomasta myrkkyyliemestä, jota heille täällä tarjotaan. Sen lisäksi saan minä nauttia heidän työnsä ja vaivansa tulokset ilmaiseksi. —

Veri syöksyy päähäni, maailma pimenee silmissäni, ja nyrkkini pusertuvat suonenvedon tapaisesti kokoon. Minut valtaa halu yhdellä sysäyksellä repiä kappaleiksi nykyisen kurjan yhteiskuntarakennelman pylväät. — Samassa tuulen henkäysi tuo korviini virkistävän säveleen ja hiljaisena hyminänä kuuluvat sanat:

Jos oomme yksimieliset,

Niin valta meidän on.

Vapaus meitä tervehtää

Jos käymme liittohon.

Kun myrsky eespäin rynnätkää.

Päin vaikka tykkein jyrinää.

Niin voittaa köyhälistö, työn raskaan raatajat.

Ilma puhdistuu huumaavasta kaasusta ja silloin saan vastauksen kysymykseen että miksi ei kaikki ole tyytyväisiä. He eivät voi olla tyytyväisiä siksi, kun kurja järjestelmä on sysännyt äärettömissä joukoissa ihmisiä siitä vapaasta asemasta, johon luonto on heidät valmistanut. Harvoista etuoikeutetuista ryhmistä on muodostunut muuri luonnonlapsen

ja luomakunnan välille ja sysännyt vapaita olennoita orjuuden kahleissa kurjuuden saastaiseen kuiluun.

Korvissani soivat edelleen sanat:

Jos oomme yksimieliset,
Niin valta meidän on.

Yksimielisyyden kautta pian kirkkaana loistaa sorrettuille vapauden kevätkoitto. Sen heleä rusko suo rohkeutta, intoa ja tulta murtuneihin sydämiin. Sen mukaan vierii virkistävä veljeyshengen ja yksimielisyyden tuulahdus. Uupuneet, epätoivon runtelemat jäntereet saavat tarmoa ja voimaa.

Silloin raikuu mahtavana tuhansien ja taas tuhansien sydämen pohjasta, huuto:

Eläköön ihana vapauden kevät! Eläköön!

Toivo Karkinen.

Kokko ilta, sa yhä
viin viikatteella huiskaa,
jossa Tuoni, keltanuoli
kuolokutsujansa kuiskaa,
kynnet jäätävät poskipäihin
väsy näihin taivossäihin.

Äiti kutsu, värttiin astuu
microbokkansa lähtä,
suojaa pienin tinnollensa

Mieron- mailla.

Mieronmailla, jossa tuisku
alinomaa suutelee,
jossa uhkalaulujansa
talven tuulet huutelee,
näet äidin, lasten kanssa
vaeltavan polkuansa.

Kolkko ilta, jossa yhä
vilu viikatteella huiskaa,
jossa Tuoni, keltahuuli
kuolokutsujansa kuiskaa,
kyynel jäätyy poskipäihin
väsy näihin raivosäihin.

Äiti kurja, värjyin astuu
mieronpolkuansa tätä,
suojaa pientä rinnoillensa

itkee kurjaa elämätä,
toinen lapsi vaivoin astuu
väsyä, horjuu, kovin kastuu.

Mieronmailla, kylmä siellä,
hallan lapset siellä hääää,
siellä mieron matkamiehet
astuu ilman suojaa, määrää,
moni nääntyä, harva kestää,
aina onnen heiltä estää.

Mieron kesä, miksi viivyt
mieron miehet sua vuottaa,
tullos onnen valkosiivin,
voimaas talven orjat luottaa,
luo'os lauhaa mieron maille
onnen tunne kalvakkaille.

Mikko Uotinen.

Piirteitä eräästä murhateollisuuden haarasta.

Vielä tätänykyä elämme aikaa, jossa keinottelu ja riistäminen ylimmäisenä kukkoilee, jossa raha on suurempana kuin ihmisyyys ja oma etu kalliimpaa kuin yhteinen. Siksi täytyy myös olla laitoksia, joissa ihmisyyys kaupataan, joissa parempain tunteitten kuolettamisesta hiukan maksetaan. Sellaisiin luetaan teollisuuskin, joka meidän ja veljiemme pään varalta murhakaluja valmistaa. Suomessakin on tehtaita, jotka tekevät työtä Venäjän hallitukselle.

On ehkä huvittavaa luoda jonkullainen, vaikkapa lyhyt ja pintapuolinen, katsaus tähän teollisuuteen. Ja sanonpa jo heti alussa, että paljon, sääliittävästi paljon on työtä, aikaa ja nerokkaita ajatuksia uhrattu — ja turhaan, turmioksi ihmisluvulle. Mutta voimakas vielä meidänkin päivinämmä on sodan vertajanoava Molok, niin voimakas että suuret ja pienet kansat, kehittyneet ja vähemmän kehittyneet kilvan sille uhriaan kantavat. Ja ainoastaan voittoisa sosialismi voi tämänkin pedon kahlehtia, voi ikipäiviksi tyrehdyttää ne veri- ja kyynelvirrat, jotka jo tätänykyä uhkaavat ihmiskunnan sukuun tyystin kuivata.

Itse srappnellin valmistus on kauttaaltaan aivan tavallista tusinatyötä, joskin huolella tehtävää. Muotiin tullut työnjako on äärimmäisyyteen kehitetty, työ on „pilkottu“ niin pieniksi osiksi, että penni ja puolitoista useimmissa tapauksissa riittää työntekijälle kappalemaksuksi. Mitä siitä jos työtaito hirvittävästi alenee, kultavirta kuin isännistölle kasvaa.

Mutta kapine itse, srappnelli, sietää hiukan tutkimista. Tämä murhakapine lienee ajateltu käytettäväksi vain maataisteluissa. Se on sanoakseni jotenkin sokuritopan muotoinen, mutta paljoo pienempi, terävä kuonostaan, vaan siitä ihan tasaiseen pohjaan saakka jokseenkin yhtäsuuntainen. Kuori tai „hylsä“ on painettua terästä, ei kovin paksua ja sisältää „annoksen“, jossa on 250 sormenpään kokoista, sekametallista valettua pikkukuulaa, jotka toisiinsa kiinnitetään kovasti painamalla ja hartsilla. Sen lisäksi tulee kuulien sekaan jonkinlaista katkua synnyttävää ruutia ja räjähdysainetta, jolla kuitenkin on pohjan ja kuulien välissä oma, teräskannella eroitettu osastonsa.

Kun tällainen 5—6 kiloa painava murikka ammutaan suuremman ihmisjoukon eteen tai keskeen, voi helposti käsittää millainen tämän kاپineen työkyky on. Kuori tai hylsä ei saa särkyä, ainoasti heikosti kiinnitetty suukappale irtoa ja sen mukana nuo 250. Siis oikea sade kuolemaa ja hävitystä, jonka jo yksi ainoa tuo mukanaan, mutta niitähän taistelussa ammutaan sadottain, tuhansittain.

Mutta valmistus. Raaka-aine tulee tehtaalle pitkissä kängeissa, jotka ovat melkein kahden nyrkin paksuista terästä. Siis aimo kankea. Nämä kuumennetaan hyvin kuumaksi, paloitellaan sirkkelissä jasitten aika kyytiä pajaan.

Tämä on mustan kolkko rakennus ulkoa ja sisältä. Maalainen sisäänastuessaan jotakin outoa tuntisi rinnassaan, ihan kuvittelemansa helvetin esimakua. Hyvätkin silmät eivät eroittaisi taempana olevia koneita ja laitoksia, sillä mahtava noki ja savujoukkio tyystin pimentää ilman. Tuli loiskuaa hiemurrellen ja hulmuten ahjoista sekä uuneista. Miehet hikipäin häärailevät, pauke ja ryske käy vieden tottuneetkin korvat kuuroiksi. Sisään kumminkin, sillä taällä on näkemistä, taällä loistossaan näemme sen surul-

lisen työn, nuo törröttävät koneet, nuo hehkuvat uunit, nuo aaveentapaisesti liikkuvat työmiehet ovat.

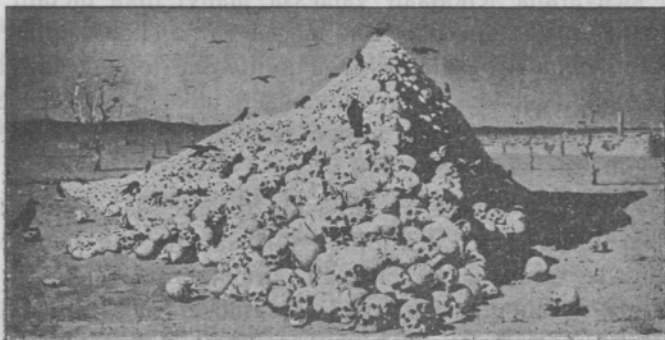
Siellä perällä näemme uunin, joka loistavasti täyttää tehtävänsä. Se on tiilikivistä muurattu, tukevasti raudoitettu ja kahdella savupiipulla sekä neljällä luukulla varustettu laitos. Siellä sisällä on tulta ja hehkua; valkoisena, melkein sulamistilassa otetaan teräsharkot täältä yksitellen prässiin, joka kuin leikitellen kahdesti painaa tupsahuttaa ja niin on sprapnellin ensi tulikaste läpikäyty.

Ja tässä uunia lähinnä olevassa prässissä on äkkinäiselle näky, joka saattaa mitä erilaisempiin mietteihin. Kuin sadun aaveellinen ilkiö seisoo se korkeana ja sanoisiko mahtavana likaisessa ympäristössään. Kääpiöltä ja perin turhalta näyttää hikoileva työmies tämän hirviön ääressä, joka kuitenkin sokeasti tottelee pientäkin nykäystä oikealla olevasta käyttötangostaan.

Tästä päästyään joutuu pommintekele uudestaan uuniin ja täysin kuumennettuna viskataan hiukan sivulla olevaan toiseen prässikoneeseen. Tämä on jokseenkin samallinen hirviö kuin edellinenkin, ero vain siinä että tämä on makuullaan, mutta toinen pystyasemassa. Tässä työskentelevä mies tempaa pihdeillä kappaleen, asettaa koneeseen ja samassa käyttömies tekee nykäyksen, hiljaa mutta varmasti tulee terästanssi, vie kappaleen läpi „ahtaasta portista“ ja näin on hylsän tekele täysinpitkäksi virutettu.

Srapnellin suukappaleet, eli kierteillä kiinnitettävät kannet, valmistetaan myöskin painamalla. Korkea, eri uunilla varustettu prässi törröttää nurkassa; korkealla lavalla työskentelevät työmiehet näyttävät uunista leimuavan tulen loisteessa pikemmin mustilta piruilta kuin ihmisiltä. Ja nopeasti käy työnteko, ei siekailla, ei liikoja „huilata“, kappale toisensa jälkeen vierii johtoa myöten alas, vielä punakuumana heloittaen.

Alkuvalmistuksen suokappaleessa toimittaa sängen hupaiselta näyttävä painaja eli „prässi“. Korkea otus sekini, tukevalla jalustalla ja ylimmäisen osan muodostaa vaakasuora, edestakaisin liikkuva akseli, jonka kumpikin pää on varustettu suurella, tasaisella rautasiivulla, jotka huimaavaa vauhtia pyörivät pystyasennossa. Näiden välissä, alapuolella, on suurilla kierteillä varustettu pystyssä kiertyvä ruuvi, mutta tukeva, joka sekini yläpäästään päättyy vaakasuorassa lepäävään, suurelta konepyörältä näyttävään rissaan. — Työnteko tällä koneella käypi siten, että ylhäällä oleva liik-

V. Verestshagin: Sodan muistopatsas.

kuva akseli sysätään senverran vasemmalle, että akselin oikeapuolinen pystysiivu tiukasti koskettaa keskellä olevaan, nahalla päällystettyyn ruuvin pyörään, joka siten saa huiman heilahduksen oikeaan ja kiertyessään niinmuodoin „prässää“ alustalla olevan kuumennetun rautakappaleen. Siirtämällä päinvastoin akselia saa taas tukevan keskiruuvien nousemaan ylös, jolloin valmis kappale otetaan pois ja uusi, kuumennettu asetetaan.

Näissä neljässä jättiläiskoneessa suoritetaankin pääasiassa pommeihin kuuluva paine ja virutustyö, mutta

ennenkuin käyimme tästä nokiluolasta sorviosastolle, tahdomme hiukan myös tutustua pikkukuulien valmistukseen, jotka juuri muodostavat ennenmainitun „annoksen“ tässä pirullisessa kapineessa.

Suurissa muuripadoissa lepää synkän raskaana juokseva metalli. Lähellä patoja on haulivalurien työkompeet, jalustalle asetut „formut“. Nämä ovat pitkiä rautalaattoja, joiden yhteensovitetut sivut muodostavat rivin haulin suuruisia kaloja, jotka yläpuolelta juokseva metalli valaessa täyttää. Lisäksi nämä kompeet on varustettu pitkällä terällä, jolla käsivaralla leikataan valaessa jäänyt liika metalli irti hauleista. Työntekijöitä on näissä aina kaksi yhdessä niinkuin jumalan säätämässä avioliitossa, toinen kauhalla ottaa metallia padasta ja kaatamisen jälkeen valelee vettä että pikemmin jäähtyisi, toinen taas huolehtii leikkauksen sekä kuulien irtioton.

Työnteko näissä ja myöskin prässeissä muodostuu noki ja hikikylyvyksi tekijöille, sillä lähellä luo hehkevää kuumuutta uunit ja työ itsekin, urakkatyötä ollen, antaa lämmintä. Kauempaa katsoen saa näistä häärivistä työntekijöistä keskiaikaisen, kaamean kuvan. Olemme lukeneet kuinka kullantekijähoukkiot suletuissa kammioissaan valinkauhoineen, roihuavien uunien edessä hulluuteen saakka työskentelivät. Määrätön ahneus oli paisunut polttavaksi himoksi: kultaa, kultaa! Ihmisyys, onni, elämä — kaikki sai väistyä hämääseen. Jokainen liike, ajatus, sana ja teko kuvastui keltaisen metallin himmeässä loisteessa. Kuolema asui jo yötä ja päivää rasitetussa ruumiissa, kalman kaamea haju täytti ahtaan kammion, jonne luonnon suuria lääkäreitä, ilmaa ja auringonvaloa ei laskettu — ja sittekin asui syvälle painuneissa silmissä tuo hirveä mielettömyys: kultaa — kultaa!

Näitäkin pajan perällä työskenteleviä katsellessa muistuu mieleen nuo kullantekijät. Etenkin talvipimeällä on kuva samallinen. Eroitusta nyky- ja keskiajan välillä kuitenkin löytyy. Heitä, alkemisteja, johti oma himonsa, oma hulluutensa — näitä palkkaorjia johtaa rautakourin nykyaikainen kapitaali, pääoma. Mutta väistymmepä pois jo tästä nokiinnasta, katsoaksemme, vaikka pintapuolisesti, kuinka murhatyö jatkuu edelleen.

Suuren koneverstaan ylikerrassa on srpnelliosasto erikseen. Muuta kuin niihin kuuluvaa työtä siellä ei tehdä. Tämä osasto käsittää eri osastonsa, insinööriinsä, pomonsa ja pikkupomonsa. Erikseen, srpnellityötä silmälläpitäen on hankittu monet ja hyvin erilaatuiset koneet. Näissä olisi paljonkin katsomista, tutustumista, mutta ettei tulisi „pitkää ja kuivaa“ pysyttelemme pinnalla.

Pajasta ulostuotua ovat pommintekeleet noin jalan pituisia, pohjallisia putkia. Nyt ensiksi täytyy näille antaa luontainen pituutensa, jonka vuoksi niiden yläpäästä leikataan liika pois. Senjälkeen sorvataan niiden ympäry, pohja ja erikoisissa sorveissa sisus. Monessa sorvikoneessa käytä, monen muokkauksen ja tarkastuksen jälkeen joutuvat hylsät „putsareille“. Tässä meidän hiukan täytyy pysähtyä tarkastamaan tätä työtä, joka mielestäni on terveydelle vaarallisempiin töihin luettava.

Kullakin työntekijällä tässä työssä on erikoinen koneensa. Se on matala, lyhyellä käyttöhihnalla varustettu perin yksinkertainen mylly. Sen verran toki laitteita siinäkin, että pomminkuori pyörii hyvin kiivaasti. Työntekijän työkompeisiin kuuluu yksi ainoa pitkulainen smergeli, joka on kiinnitetty kädensijoilla varustettuun noin puoli metriä pitkään nelikulmaiseen puuhun. Asetta kutsutaan „viilaksi“. Sorvista tullut hylsä kiinnitetään, pannaan pyörimään ja kumartuneena pyörivän hylsän yli hankaa työntekijä viilallaan

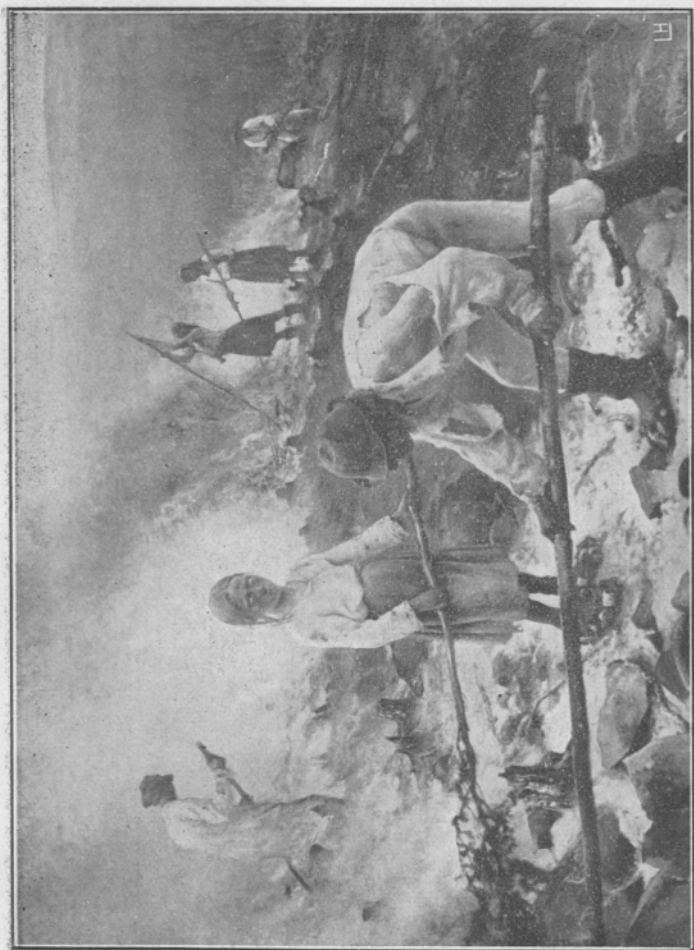
otusta vimmatusti. Ruumiin paino tarvitaan kokonaan, ennenkuin työ käy niinkuin „pitää“.

Mutta tämä työ jos mikään on hivuttavaa murhaamista työntekijää kohtaan. Smergelistä irtoaa alinomaa karkeaa tomua, „putsattavasta“ pommista taas hienoa rautaa — ja yhtämittaa kiskoo työntekijä tätä sekoitetta sisäänsä. Ei voi työtä tehdessä puhtaampaa ilmaa hengittää, se on mahdotonta. Alinomaa tanssii tomupilvi kiihkeää tanssiaan, keskeymättä vievät hengähdykset myrkkyä sisuselimiin — myrkkyä, jota vastaan ruumiin on mahdotonta menestyksellä taistella, sillä tämä ruoka on melkein sulamatonta.

Tämän kirjoittaja on puhutellut joitakuuta näistä miehistä. Eräskin heistä, puhuessaan kuolevasta itsestään, lausui sanat, jotka kuvaavat hänen, mutta ehkä myöskin heidän ajatustapaa työstänsä, sekä elämästä ylipäänsä. — „Tiedän mitä laulaa surkeasti tärisävä rukkini! Kuolemaa, ennen aikaista hautaa se laulaa. Hullummin sattuesssa kituvaa „miehuusikää“, ihmisten armoa ja ylenkatsetta. Mutta mitä on työorjan elämä nykyaikaan! Eikö se ole samalaista laulua — tämä vaan korkeammassa äänilajissa!“

Mutta miksi on naisia haalittu miespuolisien rinnalle? Eikö kitumaan uhrautuvia miehiä ole ollut kylliksi tarjolla? Miksi — tarvinneeko sitä kysyä! Mitä ei tekisi kapitalistien kullanhimo! Kun selkkauksia oli tulossa urakkamaksun vuoksi, joka työmiesten mielestä oli liian alhainen, ajatteli isännistö keinon yksimielisyyden rikkomiseksi keksineensä ja niin ottivat naisia miesten rinnalle.

Köyhälistön naisia haalitaan siveellisesti ala-arvoiseen murhatyöhön, köyhälistön vaimoja ja tyttäriä piinataan koneiden ääressä jotka totisesti eivät sovi naisille. Meidän luokkaamme kuuluvia naisia murhataan näinollen silmiemme edessä, murhataan epäterveellisellä työllä, yötyöllä myöskin, henkisesti ja ruumiillisesti!

E. JÄRNEFELDT: TYÖN RASKAAN RAATAJAT.

Mutta eteenpäin siirrymme. Putsauskoneista tultua ovat hylsät nyt siinä kunnossa, että joutuvat „latureille“. Tämä työ on käsivoimalla tehtävää. Pitkän työpöydän ääressä työskentelevät miehet parittain. Pikkukuulien ja savujauheen painamista varten on aina kahta miestä kohden käsinkierrettävä „prässi“. Työ on kovaa, hiottavaa ja kappalemaksulla, kuten srappnellityö ylipäänsä kaikki. Vieläpä erinomaisen tarkasti tehtävää, niin tarkasti että herratkin erehtyvät teettäessään. Erehdys luonnollisesti säilytetään työmiesten niskoille, saadaanhan siten aina epämieluisia poisotkituksi.

Näiden 1 turien seläntakana puuhaa perin epäterveellisessä työssään uuniensa ja höyrypatojen ääressä hartsin keittäjä ja valaja. Kuuma, juokseva hartsi juoksetetaan pikkukuulien muodostamiin lokeroihin, että hartsin kovetessa nämä kiinnittyvät. Tämän jälkeen tuodaan pommit porakoneeseen, jossa niiden yläpäähän kaivetaan suokappaleen kiinniniittausta varten lävet. — Senjälkeen vielä „senkkaus“-koneessa käytyä saavat poikaset näissä näppityötä. He kiertävät pikkutappien kanssa kierteitä äsken aukiporattuihin reikiin. Näiden vieressä työskentelevät „niittarit,“ jotka uskolla pitkävartisilla, solakoilla vasaroillaan iskevät äskennimitut lävet umpeen. Tämä työ antaa voimistelua ja liikuntaa ruumiille, kenties enemmän kuin ehkä lääkärin resepti sisältää, sitäpaitsi hellyttää kädet kipeiksi ja likaa ne niin, ettei omikseen tuntisi. Ei siis herkkua sekään, vaikka outo ehkä sivusta katsoen niin luulisi.

Nyt voi katsoa varsinaisen rautatyön pommeissa päättyneen. Tästä ne tosin viedään vielä mies ja naisputsareille lopullisesti puhdistettavaksi, vaikka naisten puhdistustyöstä jo ennemmin kerroimme. Ero eri sukupuolisien puhdistajain välillä onkin vain siinä, että miehet puhdistavat tyhjiä, kun täysinäisiä enimmäkseen naiset tekevät. Muuten on työ

samaa ja samallaista molemmille. Näin valmistuneina pommit ovat sileitä, päältänähdessä yhdestä raudasta valmistettuja, vaikka yläpäässä hyvin sovitetun suokappaleen liitos löytyykin. — Sitten lisäksi on hiukan alempana keski-kohtaa prässillä kiinnilyöty kuparinen rengas, joka ammuttaessa likistyy tykin sisäpintaan ja antaa sille suoran ja puhtaan menon.

Erityisessä työhuoneessa työskentelevät pommin niklaajat. Kun kaikkalainen rautatyö näissä on läpikäyty, monet mittaukset ja tarkastukset toimitettu, niin pestyinä ja puhdistettuina tuodaa ne niklaajille. Upotettuna suuriin ammeisiin vetäytyy hieno nikkelikuori peittäen ne yltäänsä. Nyt, niklauksen jälkeen tulee viimeisen suuren tarkastuksen vuoro, jonka läpeensä toimittavat venäläiset, vastaanottaen ja merkiten kelpaavat, mutta hiukankin käymättömät ja rosoiset laittaen korjattaviksi.

Näin kohta kohdalta olemme läpikäyneet näiden murhakojeiden valmistuksen. Tämä tietysti vain pääpiirteissään, yksityiskohtiin ja työtapoihin lähemmin hajoamatta. Mutta suuren suuri on tämäkin teollisuus, hirveän paljon hukataan työvoimaa, aikaa ja rahaa yksistään srappnellityön kautta sodan suittamattomalle Molokille. Ja kuitenkin on tämä vain pienen pieni murto-osa uhrista, jonka koko maapallo sille kantaa! Kuinka paljon ihmiskunnan henkinen ja aineellinen kurjuustila kohoaisi, jos ne miljoonat, nuoruutta ja elinvoimaa uhkuvat miehet, jotka tänäpäivänäkin ovat sen palveluksessa, tosihyödylliseen työhön ohjattaisi! Kuinka paljon vähemmän nälkää, kurjuutta ja kyyneliä olisi kärsittävä, kestettävä, jos tämänkin painajaisen saisimme niskoiltamme pois viskattua! Mutta tämä poisviskaaminen on meidän työläisten tehtävä; se on suurtyö, johon köyhälistön kaikissa maissa valtaa saatuaan on ryhtyvä. Näin tehden

se ylevämmin palvelee suurta aatettaan, kansojen vejeyttä ja ihmisyyttä.

Kapitalistien yhteiskunnalta emme tällaista hyvää työtä koskaan voi odottaa. Niin kauan kuin tuotantoa johtaa rahanhimosta johtuva keinottelu, miljoonatrustit ja kultakuninkaat — niin kauan kuin kansojen kohtaloista jotkut keisarit ja kuninkaat yhdessä selkärangattomien suosikeinsa kanssa määräilevät, niin kauan kostuttaa ihmisverilaajoja tantereita, niin kauan tarvitaan miljooneja rahaa ihmismurhiin, miljooneja nuoria miehiä kaikenlaatuisen murhatyöhön! Vuotavat orpojen kyyneleet, horjuen sydän särettyinä hiipivät hautaansa äidit ja lesket — ja haaskalinnut pirullisesti räčkyen aika ajottain suuria päivällisiä pitävät.

Meilläkin kantavat kapitalistit kortensa tähän kauheaan kekkoon. Onhan se sivistyneiden, isänmaallisten miesten tehtävää! Mutta riiston ehkäisyä varten on meillä myös ammattijärjestö perustettu. Toivoisin, että työn periaatteelliselle puolelle keskustelujen, kirjoitusten ja luentojen kautta pantaisiin painoa. Sillä paljon on siellä sellaisia, jotka „totisesti eivät tiedä, mitä he tekevät!“

Päivän kuitenkin täytyy koittaa! Katsokaamme, ett'emme kehityksessä jäisi jälle. Kerran varmasti ja ehkä piankin, on itsetietoinen, valistunut köyhä istö kaikissa maissa, Suomessakin, tällaiset työt asetettava ikuiseen lakkotilaan!

Kaarlo K . . . nen.

Kevät iltana.

Mä olin orpo, onneton
kuin yksinäinen puu,
mi hetken kestää halloja
ja sitten lakastuu.

Mä olin orpo, osaton
ol' onni vieras niin,
ja ilon oras alati
se hukkui kyyneliin.

Nyt olen onnen lapsonen]
nyt sykkäin rinta lyö,
nyt päivä paistaa rinnassa
pois haihtui tumma yö.

Mi antoi onnen, iloni,
tuo päivän tyttönen,
niin lempi kaunis, kallis on
ja hymy herttainen.

Pois orvon surut unhottuu
kun uinuu povellain,
nään unta onnen taivaasta
ja riemun maista vain.

Ja tulkoon elon syksytkin
ja taivas sammukoon,
kun povellan sun nähdä saan
mä onnen lapsi oon.

Mä mitä sulta parempaa
viel voisin omistaa
kun ensi lemmen nuoruuden,
ei aarrett' suurempaa.

Oi säily onni osanain
sä päivän tyttönen,
sun kanssa kestän iskuset
mä elon hallojen.

Oi säily, säily onneni
oot kallis mulle sie,
sun kanssäs' kukkavainioks'
voi tulla elon tie.

En muuta toivo, unelmoi,
mut jos sun elo vie,
niin kalpenen ja lakastun
oon ijät kyneleiss'.

Mikko Uotinen.

Professori Herzensteinin murhajuttu Terijoella.

Viime kesänä, samaan aikaan kuin Viaporin tapahtumat jännittivät mieliä, tapahtui Terijoella tapahtuma, joka sai koko Europan huomion maamme. Duman jäsen, professori H. murhattiin kävelymatkalla ollessaan rannassa. Se oli kaunis kesäinen ilta. Vaimonsa ja nuoren tyttärensä kanssa käveli hän pitkin ranta-

käytävää, ihailien illan rauhassa uinuvaa Suomenlahteamme. Äkkiä kuuluu rasahdus heidän takaansa. Rouva se kääntyy ympäri. Miehiä seiso heidän takanaan. Heti pamahti laukaus, kohta toinen. Professori H. kaatui, hänen tyttärensä kaatui. Muutaman minuutin kuluttua kuoli professori H. tyttärensä syliin. Kuula oli mennyt sisälle leukaa ja tuli ulos rinnan lävitse. Tapahtuma sai koko seudun raivohinsa. Käsitettiin, ettei tässä ollut tapahtunut yksityinen murha, mutta valtiollinen koston murha. Suurilla juhlallisuuksilla vietiin ruumis Teriojen hautausmaalle. Venäjän hallitus kielsi sitä Venäjälle tuomasta. Niin valtiolle „vaa-

rallisena, piti tätä tomuakin. Hautajaisissa nähtiin läsnä Duuman tunnetuimmat jäsenet ja suunnaton seppelpaljouk peitti hautakummun.

Miksi murhattiin professori H. Siksi että hän oli yksi niitä, joka voimakkaimmin ajoi maaomistusolojen uudistusta Venäjällä. Kansalle hän tahtoi antaa maata. Hän oli maaolojen tarkka tuntija. Eräs venäläinen ystäväni lausuikin murhan tapahduttua: Tämän on pannut alkuun Venäjän kansanliitto.

Murhaajat, kysyttäne? Asiaa tutkii parhaillaan kihlakunnan oikeus. Yksi murhaajista Aleksandroff on vangittu.

Toiset ovat Polonjeff, Laritskin ja Taboljeff. Murhan on pannut alkuun Venäjän kansanliitto. Sen johtaja Juskevits-Kraskowskij on määrätty vangittavaksi. Kohdakkoin tämä jännittävä juttu selvennee.

Ensimmäinen kuvamme esittää professori H:ta kesäasuntonsa hotelli „Kurordin“ puistossa valmistamassa puhetta Duman istuntoon. Toinen kuvamme esittää murha paikkaa. Kohta, josta murhaajat tulivat yli aidan, on merkitty 1. Ampuminen tapahtui paikasta 2. Professori H. kaatui ja kuoli paikassa + 3.

M. U.

Moskovan kansanyliopisto.

Aikakausjulkaisun „Dlja nar. utshitelja“

mukaan kirj. PARSKE.

Yhteiskunnallisen vapautusliikkeen edistyessä ja olo-
suhteiden muuttuessa Venäjällä on laajaperäisen sivistystyön
harjoittaminen tullut yhä polttavammaksi päivänkysymyk-
seksi, sillä uusissa oloissa on elämällä uudet vaatimukset,
joihin kokonaisten kansain on mukaannuttava välttyäkseen
hävämistä historian näyttämöltä.

Senvuoksi ovat edistyksen ystävät ryhtyneet kaikin
tavoin huolta pitämään tiedon ja valistuksen levittämisestä
kansan syvien rivien keskuuteen. Julkaistaan suunnatto-
masti kaikellaista yleissivistyksellistä kirjallisuutta, pidetään
monenmoisia luentoja j. n. e. Sitäpaitsi suuremmissa sivi-
tyskeskuksissa koetetaan erityisillä toimenpiteillä kohottaa
korkeampaa sivistystä suuren yleisön keskuudessa. Eri
tahoilla yli koko laajan Venäjän perustetaan näet n. s. kan-
sanyliopistoja, vapaita kansan korkeakouluja, joissa
yleistajuisessa muodossa, järjestelmällisissä luentosarjoissa
tehdään selkoa tieteen tuloksista inhimillisen ajatuksen
kaikilla aloilla. Etualassa tässä suhteessa on Venäjän sydän
Moskova, jossa kansanyliopisto on toiminut jo toista vuotta
ja kaikkein monipuolisimmin.

Keväällä v. 1906 oli Moskovan kansanyliopiston kan-
natusseuralla perustava kokous ja pian sen jälkeen avattiin
seuran toimesta ensimmäiset luentokurssit suurta yleisöä
varten. Luennot olivat aluksi enemmän tilapäistä laatua,

ilman keskinäistä yhteyttä, mutta siitä huolimatta ne olivat hyvin onnistuneita ja saivat osakseen tavatonta suosiota kuulijain puolelta. Kun sitten kansanyliopistoseuran säännöt lopullisesti vahvistettiin saman vuoden kesäkuussa, voitiin ryhtyä yhtenäisiä luentosarjoja järjestämään osastottain, ja niin syksyllä v. 1906 Moskovan kansanyliopisto alkoi varsinaisen, järjestelmällisen toimintansa.

Seuran sääntöjen mukaan sillä on laajat oikeudet. Se voi toimeenpanna „järjestelmällisiä sivistys- ja ammattikursseja, alituisesti pidettäviä ja yksityisiä, tilapäisiä luentoja, opintoretkeä ja harjoituksia eri taidehaarojen alalla, sekä avustaa niiden toimeenpanoa; sillä on oikeus rakentaa kansanyliopistotaloja, joiden tarkoituksena on edistää vapaaajan hyödyksikäyttöä ja terveellisiä harjoituksia, perustaa tieteellisiä ja sivistäviä museoita, laboratorioita, tähtitorneja ja muita oppia edistäviä laitoksia, avata kirjastoja, lukusaleja, kirjavarastoja ja -kauppoja, panna toimeen näyttelyjä, julkaista lentokirjasia, kuvatauluja, tilastollisia tauluja, kartoja y. m. sekä omaa äänenkannattajaa“.

Näistä kaikista seuran toimintapiiriin kuuluvista seikoista on tähän saakka toteutettu vain pieni osa, on toimeenpantu vasta järjestelmällisiä luentokursseja sekä yksityisiä luentoja, kuin myös avattu kansan musiikkiopisto laulun ja soiton virkistämiseksi. Mutta ohjelmaa on ryhtytty toteuttamaan sellaisella tarmolla, että se on kerrassaan vetänyt mukaansa suuren yleisön, niinkuin on tarkoituskin.

Aluksi kansanyliopistossa avattiin neljä osastoa, nim. kirjallisuus, lainopillinen, luonnontieteellinen ja lääketieteellinen. Jokaista osastoa varten laadittiin ohjelmat, määrättiin luentojen luku ja kutsuttiin luennoijiksi Moskovan yliopiston opettajia, tunnettuja koulumiehiä ja kirjailijoita. Oli aikomus antaa jokaisessa osastossa eheä käsitys asianomaisesta aineesta. Niinpä kirjallisuusosastossa tahdottiin

tutustaa kuulijoita Venäjän kirjallisuuden kehitykseen 19 vuosisadalla sekä niihin ulkomaalaisiin kirjailijoihin nähden, jotka ovat tunnetut yli koko maailman. Täten ajottiin syyslukukaudella pitää 12 kaksituntista luentoa Venäjän ja 9 ulkomaan kirjallisuudesta, kevätlukukaudella taas 14 luentoa Venäjän ja 6 ulkomaan kirjallisuudesta. Pääasiallisesti tahdottiin huomio kiinnittää siihen yhteyteen, mikä on olemassa kirjallisuuden kehityksen ja yhteiskunnan elämän välillä.

Lainopillisen osaston oli tutustettava kuulijoita valtio- ja oikeuskäsitteisiin, kansalaisyhteisyyksiin ja korkeimman vallan asemaan, kansalaisten keskinäisiin omaisuussuhteisiin, tuomiovallan järjestöön ja toimintaan, paikkakunnalliseen itsehallintoon, autonomiaan, liittovaltioihin ja valtakuntien välisiin suhteisiin. Koko kurssi käsitti 37 kaksituntista luentoa, jotka oli esitettävä kolmen kuukauden kuluessa.

Lääketieteellisen osaston tarkoituksena ei tietenkään ollut opettaa kuulijoille sairaiden parannustaitoa, vaan pääasiallisesti tutustaa kuulijakuntaa terveeseen ja sairaaseen ihmisruumiin rakenteeseen ja siinä esiintyviin ilmiöihin, sairauden syihin ja muutamiin enimmäkseen levinneisiin tauteihin. Terveen ihmisen esitykseen oli menevä 15 luentoa ja yhtä monta luentoa sairaan ihmisen ynnä tautien syiden esitykseen. Luonnontieteellisen osaston ohjelmaan otettiin luonnontieteen pääaineet, joiden esittämiseen määrättiin 78 kaksituntista luentoa.

Yksi tärkeä kysymys, joka oli jo alussa ratkaistava, oli luentojen kuuntelumaksu. Luentoja ei voitu pitää maksutta, syystä ettei kansan yliopistoseuralla ollut kylliksi varoja. Sitä paitsi vaikutti maksun määräämiseen muutamia seikkoja: pelättiin näet epäsäännöllisyyttä, tilapäisyyttä luennoilla käynnissä ja työskentelyssä, kun useat kuulijoista eivät olleet tottuneet säännölliseen henkiseen

työhön; vieläpä pelättiin, ettei kurssien järjestelmällisyydestä ole mitään hyötyä, jos kuulijakunta alinomaan vaihtelee. Pääsyynä kumminkin oli varojen puute. Muiden menojen muassa oli maksettava luennoitsijoillekin palkkaa. Seura hylkäsi alusta pitäen hyväntekeväisyysperiaatteen, koska se on alentavaa kuulijoille ja tekee kaikki yleiset yritykset siitä riippuvaisiksi, jääkö luennoitsijalle vapaata aikaa vai ei hänen työskennelläkseen palkatta seuran hyväksi.

Päätettiin siis ottaa kuulijoilta pääsymaksu ja sen mukaan, mihin säätyyn kuulija kuului. Työläisten tuli maksaa 5 kopekkaa tunnilta, ja kun suurin osa luennoita oli kaksituntisia, niin kerta tuli maksamaan 10 kop. Yhden luennoitsijan koko kurssista myönnettiin tilatessa 10 pros. alennus ja kokonaisen osaston luennoista 20 pros. Siten esim. kirjallisuusosaston kaikki luennot, 82 tuntia, tulivat työläiskuutelijoille maksamaan 4 ruplaa 10 kop. ilman alennusta ja 3 rupl. 25 kop. tilatessa. Lainopillisen osaston luennot maksoivat 2 rupl. 95 kop. j. n. e. Varakkaat henkilöt saivat maksaa kolme kertaa enemmän, joten kaksituntinen luento maksaa 30 kop.

Maksuperiaatetta vastaan ei kuulijoilla ollut paljoakaan sanomista, mutta maksumäärää vastaan kylläkin. Jos työläinen saa palkkaa 70—80 kop. päivässä, niin 10 kop. pääsymaksu tuntuu liian rasittavalta. Alennusta taasen eivät useatkaan voi käyttää hyväkseen siitä syystä, etteivät saa kerralla kokoon siihen tarvittavaa rahamäärää. Mutta siitä huolimatta, että sellaiset väitteet ovat oikeutetut, ei kansanyliopistoseura ole voinut alentaa pääsymaksua, koska varat eivät myönnä sitä.

Luennoille ilmoittautuminen määrättiin tapahtuvaksi syyskuun lopulla (u. l.), ja jokaisenä päivinä kävi selville, että halukkaita kuulijoita oli suunnattomasti. Ja kun ruvet-

tiin pääsylippuja myymään, menivät kirjallisuus- ynnä lainopillisen osaston tilausliput kaupaksi niin pian, ettei kertalippuja voinut jättää enempää kuin sata kappaletta sellaisia kuulijoita varten, jotka eivät jaksaneet yhdellä kertaa suorittaa tilausmaksua. Kertalippuja pidettiin sitten aina varalla satakunnan kappaletta varattomia luennoilla kävijöitä varten.

Luennot aloitettiin lokakuun 17 p:nä (u. l.). Ensimmäinen luento pidettiin kirjallisuusosastossa, ja sitä kuulemaan kertyi sellainen väkijoukko, ettei se läheskään kaikki mahtunut polyteknillisen museon isoon luentosaliin, vaan suuren osan täytyi jäädä pois luennolta ja tyytyä siihen, että luvattiin panna toimeen rinnakkaisluentokurssit niitä varten, jotka eivät olleet tilaisuudessa kuulemaan ensi kurseja. Pian todellakin oli avattava rinnakkaisluennot, ja niille kirjoittautui yhtä paljon kuulijoita kuin ensi kurseillekin. Yleensä ensi kurssin kuulijakunta oli yli 500 henkeä, rinnakkaiskursseilla taasen kävi yli 400, niin että molemmissa yhteensä oli noin 1,000 kuulijaa. Samoin oli laita lainopillisessa osastossa; sielläkään eivät kaikki kuulijat sopineet polyteknillisen museon isoon luentosaliin, ja sielläkin oli avattava rinnakkaiskurssit, jolloin kuulijoita molemmilla kursseilla oli myös tuhatkunta. Lääketieteellisessä osastossa oli kuulijoita vähemmän, noin 400; luonnontieteellisessä osastossa vielä vähemmän eli 350.

Minkälainen sitten on kansanyliopiston kuulijakunta, mitkä väestön kerrokset sitä pääasiallisesti käyttävät hyväkseen tietojen kartuttamiseksi? Täsmällisiä tilastotietoja, joista näkyisi, kuinka suuri prosentti kuulijoita kuuluu kuhunkin yhteiskuntaluokkaan, ei vielä ole käytettävissä. Kyllähän luennoille kirjoittautuessa jokaiselta otettiin selville ammatti ja sivistysmäärä y. m., joten niiden tietojen nojalla voidaan tehdä joitakin johtopäätöksiä. Mutta kun

tuli tietyksi, että toiset väestökerrokset saavat huojennusta pääsymaksun suorituksessa toisten rinnalla, niin luennoille tulijat rupesivat antamaan vääriä tietoja itsestään, kävivätpä muuttamassa alkuperäisiä tiedonantajiansakin. Sen vuoksi koetettiin ensimmäisen lukukauden lopulla saada tarpeelliset tiedot nimettömäin kyselykaavain avulla, joihin kuulijoita pyydettiin merkitsemään 1) sukupuoli, 2) ikä, 3) sivistysmäärä, 4) ammatti, 5) osasto, jossa he kuuntelivat luentoja, 6) kuuntelivatko he valitsemansa osaston kaikkia vai yksityisiä luentoja, 7) olivatko kuunnelleet kurssit tajuttavia (vaikeatajuisia vai käsitettäviä eli taasen liian helppotajuisia), 8) mitä oli yleensä sanomista kuunneltujen kurssien johdosta?

Ikävä kyllä, eivät läheskään kaikki kuulijat vastanneet näihin kysymyksiin, mutta saatujen tietojen samoin kuin luennoille ilmoittautumisen perusteella voi tehdä sen johtopäätöksen, että suurin osa kansan yliopiston kuulijoista on liikeapulaisia, konttoristeja ja myyjiä. On kyllä työläisiäkin: sorvareita, peltiseppiä, maalareita ja puuseppiä. Sitten vielä kirja- ja rohdoskauppojen henkilökuntaa, valmistumattomia farmaseutteja; onpa oppikoulun läpikäyneitä henkilöitäkin, vaikka verrattain vähän, sekä poikkeustapauksissa korkeimman sivistyksen saaneita. Suurimmalla osalla on vain perustiedot, jotka on saatu maalaiskuntien kansakouluissa tai joskus kirkko- tai semstvakouluissa. Naisia on hyvin paljon kuulijoiden joukossa. Useilla on vähän sivistystä, samaten kuin miehilläkin; mutta on joukossa kotikasvatuksen saaneitakin, onpa naisvälskäreitäkin, kaupunkien kansakoulujen opettajattaria, „palveluksessa olevia“ y. m., joilla ei ole erityistä tointa.

On huomattava, että varsinaisia ruumiillisen työn tekijöitä s. o. tehtaalaisia ynnä muita työläisiä käy verraten vähän kansanyliopiston luennoilla, vaikka liikealalla työs-

kentelevät köyhälistöläiset käyttävät niitä hyväkseen. Mikä on syytä tähän ilmiöön?

Yksi syy on se, että kansan yliopisto on liian kaukana tehdasalueilta, joten ainoastaan harvat ovat tilaisuudessa käymään luennoilla. Toinen seikka on pääsymaksu. Kyllähän peltisevän tai sorvaajan, joka saa päivässä 1 rupl. 50 kop. — 2 rupl. palkkaa, ei ole vaikea maksaa 10 kop. luennoista, mutta esim. kankurin pienestä palkasta sekin vähennys on jo tuntuva.

Tässä suhteessa on vielä paljon toivomisen varaa, ennen kuin jokainen tiedonhaluinen on tilaisuudessa kuulemaan luentoja kansan yliopistossa ja todellakin täydentämään siellä tietojaan. Mutta nyt käyvät kansan yliopistossa vain ne, jotka täysin käsittäen sivistyksen tarpeellisuuden ja tietoja janoten koettavat käyttää hyväkseen jokaista tilaisuutta avartaakseen henkistä näköpiiriään. Sellaiset luennoilla kävijät ottavat asian vakavalta kannalta, seuraavat luennoitsijain esityksiä tavattomalla tarkkuudella ja jättävät luentosalin tyytyväisinä ja innostuneina.

Tämä käy selville yllämainituista kyselylistoista. Vastatessaan viimeiseen kysymykseen, joka koski kurssien kuulijoihin jättämää yhteisvaikutusta, kuulijat antoivat niille täyden tunnustuksensa, vieläpä ilmaisivat kiitollisuutensa kansanyliopistoseuraa ynnä yksityisiä luennoitsijoita kohtaan. Monet sitä paitsi halusivat saada vieläkin enemmän tietoja.

Tyytyväisimmät olivat alkeissivistyksen saaneet kuulijat. Niinpä eräs semstvon koulun käynyt liikeapulainen kirjoittaa: „Näistä kansanyliopiston luennoista voi saada vastaukset kaikkiin elämän kysymyksiin. Siellä meikäläiselle, joka ei ole saanut oppikouluissa sivistystä, avautuu aivan uusi maailma. Meidän, kansanyliopiston kuulijain, on oltava kiitollisia niin hyödyllisen laitoksen perustajille,

sillä se vie nousevan sukupolven uutta valoisaa tietä todellista oikeuden ja hyvyyden valoa kohti.“ Toisen, kaupungin kansakoulun käyneen työläisen vastauksessa on seuraavat sanat: „Kiitos teille, kalliit opettajat, vaivoistanne; antakaa meille enemmän tietoja, niin me (teidän oppilaanne) levitämme sitä yli koko Venäjän maan, ja kaikkialla tulee valkeus, eikä ole orjia oleva. On vain tasa-arvoisuus, veljeys, vapaus ja rakkaus!“

Mutta myös sivistyneemmät jäivät enimmäkseen tyytyväisiksi, monet heistä tekivät kysymyksen: „voivatko vähemmän kehittyneet kuulijat käsittää luentoja?“

Vaikea on tietenkin saada esitys sellaiseksi, että se vastaisi kaikkia vaatimuksia, olisi samalla sekä helppotaajuinen että tieteellinen, mutta yleensä luennoitsijat näyttivät onnistuneen tehtävässään. Sitä paitsi voitiin luennoitsijoille tehdä esitystä koskettelevia kysymyksiä, joiden johdosta sitten keskusteltiin luentojen jälkeen, joten epäselvyydet saatiin poistetuksi. Ja ainakin alussa oli monesti selvittelyjä.

Varsinaisen kansanyliopiston ohella, johon kevätlukukaudella liittyi vielä uusi, taloustieteellinen osasto, alkoivat vähitellen toimia kansanyliopistoseuran jotkut muutkin valistuslaitokset. Musiikkiopisto osastoineen saatiin syksyllä avatuksi ja sinne oli opinhaluisia tarjolla äärettömästi: muutamassa päivässä kirjoitautui puolitoista tuhatta henkeä kurseille, niin, että lopulta täytyi panna toimeen sisäänpääsytutkinto opiskelijain valitsemiseksi.

Sitten pantiin toimeen pyhäpäivinä pidettävät luennot oppikoulujen nuorisoa varten, vieläpä järjestettiin kansan keskikoululaitoskin, mutta sen avaaminen jäi kevääksi.

Tähän saakka on vasta pieni osa toteutettu siitä ohjelmasta, mikä sisältyy kansanyliopistoseuran ohjesääntöihin. Eikä se, ainakaan aluksi, ole niin helposti toteutettavissa,

sillä seuralla on siksi paljon vaikeuksia voitettavana. Menoja eri tarpeisiin on siksi paljon, ett'eivät tulot tahdo riittää, siitä huolimatta, että seura on saanut useita lahjoituksia ja kannatusta monelta taholta. Ja mikäli toiminta laajenee, sikäli kasvaa menopuoli.

Luentuhuoneustojen puute on myös ollut tuntuva. Polyteknillisestä museosta sai seura toki vihdoin sopivia luentosaleja, sitten kun se oli saanut syksyllä pitää luentoja mikä missäkin paikassa. Siten on toistaiseksi kansanyliopiston toiminta jossakin määrin turvattu.

Mutta mikäli se tarkoituksensa mukaisesti pyrkii lähestymään kansan syviä kerroksia ja ulottamaan toimintansa työläisten keskuuteen, sitä vaikeammaksi käy tehtävä. On saatava luentuhuoneustoja laitakaupungilta ja sovellettava luento-ohjelma uusien kuulijain kehityskannan mukaiseksi. Kirjallisuusosastolla, esim. on tutustettava kuulijoita kirjallisuuden näytteisiin, joten kirjallisuuskurssi tulisi jonkunlaiseksi neuvojen ja selvityksien antamiseksi kirjallisuuden lukemista varten. Näytelmäkirjallisuudesta täytyisi ehkä suoranaisia kaunolukunäytteitä, joita esittäisivät näyttelijät tai taitavat puhujat.

Joka tapauksessa on tärkeää, ett'eivät laitakaupungilla pidettävät luennot koskettele ainoastaan sellaisia kysymyksiä, jotka pitävät jo mieliä vireillä, vaan että herättävät kokonaan uinailevat mielet, sillä perältäänhän kansanyliopiston tarkoitus on tietopuolisesti valmistaa uutta yleisöä uutta aikaa varten, ja sitä varten sen on löydettävä tie syvien rivien sydämeen.

NUORUUDEN YLISTYS.

MAAILMALLE LÄHTIESSÄ.

KOTIA TULLESSA.

Ei sorru.

Ullatulla tiellä

Ei sorru se koskaan jäljittä,
joka aatteen puolesta kaatuu,
ja vaikkakin ruumis maatuu,
niin elää toisissa henkensä.

Ja henki nousevi povesta maan,
se nousee sodista, soilta,
ja polttorvioilta,
ja saapi sodat nousemaan.

Ja nämä vielä jos kaatuukin,
taas uusia toimeen tarttuu,
satakerroin joukkoja karttui,
joit' ei voi sulkea tyrmihin.

Niin aate tulessa puhdistuu,
ja uusia muotoja saapi,
se parahat valloittaapi
taas maailma hetkeksi uudistuu.

1903.

Y. S.

Väärällä tiellä.

1910 15

Jo pienestä pitäen huomattiin Laurissa erityistä taipumusta havaitsemaan kaikkea oleellisuutta. Leikkiessään toisten lasten kera esiintyi hän kerrassaan johtavana sieluna. Kaikellaiset leikkiperusteet, joita hän aina oli valmis suunnittelemaan, olivat mestariluomia sanan täydessä merkityksessä.

Kun ajan vierieissä Laurin kädet vaurastuivat siihen määrin, että hän kykeni vuolupuukkoa käyttämään, laitteli hän puusta sellaisia pikkulaitoksia ja yhdistelmiä, että paikkakunnan vanhemmatkin puusepät saivat turhaan päättänsä vaivata näiden salaisuuksien perille pääsemisessä.

Tuli sitten aika, jolloin Laurin täytyi erota rakkaista leikkiverreistaan papin ja nimismiehen lapsista, sillä nämä menivät kaupunkiin kouluun. Valtavan halun pakottamana tahtoi Laurikin seurata heidän mukanaan opetusta saamaan.

Laurin isä, köyhä loisukko, puheli kirkkoherralle, että jos tämä kaikessa laupeudessaan ryhtyisi avustamaan Laurin koulunkäyntiä rahallisessa suhteessa.

— Kyllähän koulu hyvä olisi Laurille — lausui kirkkoherra ja koetti teeskennellä itsensä niin pyhän näköiseksi kuin mahdollista — vaan tulee huomata, mihin silloin jouduttaisiin jos kaikki lapset koulutettaisiin herroiksi. Silloinhan jäisivät maatyöt tekemättä! Olen huomannut, että Laurista tulee, jos tuon päänsä pitää, kunnon mies, jommoista juuri maa kaipaa. Jos herra suo hänelle terveyttä ja ikää, annan minä teille hyvillä ehdoilla Lehtorannasta äsken ostamaltani maalta jonkun erän viljeltäväksi.

— Kyllähän sekin hyvä olisi, mutta kun sillä pojalla on niin kova halu kouluun . . .

— Hyvä ystävä — lausui kirkkoherra — halua ei ole aina katsottava viisaudeksi. Koettakaa nyt järjen perusteella ohjata asioitanne. Voithan sinä ynnä vaimosi neuvoa nuorta Lauria hillitsemään tahtomuksiaan, tai oikeammin sanoen johtamaan niitä toiseen suuntaan, esim. sillä tavalla kuin minä sanoin.

Laurin isä ei ollut sukkelahuomioinen mies vaan kuitenkin huomasi hän nyt kirkkoherran puheessa selvää kie-räilyä. Hän tuumasi sanoa jo suoraan vasten silmiä, että te neuvotte arkena ihmistä järjen perusteella asioita ohjaamaan, vaan pyhinä saarnatuolissa yllytätte uskosta oikeaa lohdutusta hakemaan. Vaan kuitenkin puri hän sanat huu-liensa taa, ei uskaltanut laskea niitä kuuluville, koska siitä olisi ehkä seurannut pappilan loisenta pois muuttaminen. Ukko painoi lakin päähänsä, sanoi välinpitämättömän hyvästin ja lähti.

Laurin äiti käväsi sitten nimismiehen luona. Laurin kouluhommaa ei täällä vastustettu, vaan ei avustustakaan luvattu antaa. Nimismies piti Lauria liian nuorena kouluun lähetettäväksi. Mutta kun Laurin äiti tahtoi tietää, josko nimismies antaisi pojalle kouluapua sitten kun joku vuosi olisi kulunut, vaikenä nimismies hetkeksi, jonka jälkeen alkoi puhella muita asioita.

Lauri itse päätti sitten käydä oman onnensa sepoksi, Hän meni avun pyyntöön kirkonkylän kauppiaan luo. Kai-nous tahtoi tehdä haittaa, vaan sai hän vihdoin kuitenkin sanottavansa sanotuksi.

— Vai kouluun, lausui kauppias painavasti.

Lauri luuli jo onnistuvansa.

Mutta kauppias taputti kämmenellään Lauria poskelle ja jatkoi:

— Kyllähän koulun käynti on hyvä ja minä tahtoisin mielelläni sinua auttaa antamalla rahaa, mutta kun isäsi on paljon monivuotista velkaa — — — jos hän sen ensin maksaisi, niin sitten — — — ja kauppias jatkoi vielä selvityjään, joita Lauri ei kumminkaan jaksanut kuunnella sillä hänen sydäntään ahdisti ja hänen täytyi taistella kovin itkua vastaan.

Kauppias antoi Laurille pitkän käärön namusia ja taputti poskelle jäähyväiseksi. Vaan Lauria eivät namuset viihdyttäneet. Hän käveli synkkämielisenä kotiinsa, antoi namuskäärön aukaisematta äidilleen ja — ratkesi itkemään.

Päivät vierivät ja vuodet kuluivat. Laurin elämänsomus laajeni, mutta samalla myös synkistyi. Paikkakunnan lainakirjastosta luki hän joka nidoksen. Tämä kirjasto oli kuitenkin enemmän yksipuolista, sillä siinä ei ollut tarjolla muuta kuin etupäässä uskonnollista kirjallisuutta; pienempi määrä vaan kaunokirjallisia teoksia. Historiallisia kertomuksia pyysi Lauri ja moni muu kirjallisuuden harrastaja kirjastoon hankkimaan, vaan pyyntöä ei asianomaiselta taholta viitsytty täyttää. Samalla kun Lauri alkoi miehistyä, alettiin hänestä puhua paljon, mikä ei kohottanut hänen mainettaan. Häntä m. m. nimitettiin laiskuriksi, kun hän enimmäkseen aikansa vietti kirjallisuuden tutkimisessa ja kierteli kylillä lueskelemassa sanomalehdistä ajan tapahtumia. Tämmöistä menettelyä ei, rahvaan enemmistön silmällä katsottuna, pidetty „yhtään hyödyllisenä“.

Kirkkoherrakaan ei antanut hyvillä ehdoilla lupaamaansa maata, koska Laurilla ei ollut niitä edellytyksiä mitä maanviljelijältä vaaditaan.

Käsiteollisuus, joka Laurin pikkupoikana ollessa luuli hänestä saavansa näppärän tekijän, ei enää voinut antaa siihen toivettakaan.

ORJAT.

jotka eivät sallineet kaikessa ylellisyydessään hänen repäisevän valtavalle opinhalulleen toivottua maaperää.

Eräänä sunnuntai-aamuna nähtiin Laurin vääntyvän muiden mukana kirkkoon. Monellaisia kuiskeita alkoi kuulua hänen kupeellansa. Sanottiin: „Tuossa on se Martti-vainajan poika Lauri, joka kuuluu olevan metsässä lentelevä hullu.“ — — „Onpa se raukka muutakin. Kuuluu varastelevankin“ . . .

Lauri käänsi pörröisen päänsä kuiskaajain puoleen ja kysyi kuuluvalla äänellä: „Millä asioilla te olette herran tempelissä? Pitemmältäkin olisi hän kai jatkanut, vaan

Näin vieri ajat. Laurin isä ja äiti vai-puivat pitkän päivätyönsä jälkeen haudan hiljaiseen lepoon. Laurin elon taivas ei voinut pilvistä seestyä. Hänen suunnitteleminen teille oli puolelta ja toiselta esteitä rakennettu. Hän huomasi koko mädäntyneen yhteiskunnan lepäävän kaikessa laajuudessaan hänen tiellään. Hän unehutti fyysillisen ruumiinsa välttämättömät tarpeet, lojui väliin vuorokaudet läpeensä kesäisen luonnon helmassa. Hän kirosi koh-taloaan, väliin niitä,

Kyllähän koulun käynti on hyvä ja minä tahtoisin samalla kuului kirkkoherran koneellinen ääni alttarilta: „Rakkaat ystävät, veljet ja sisaret —“

Lauri seurasi jokseenkin tarkkaavaisena saarnaa, vaikka ei hän enää moneen vuoteen voinut löytää itsestään tyytyväisyyttä kirkon oppia kohtaan. Hän silmäsi vierustove-reihinsa, ahkeriin kirkossakävijöihin, tutkien millä hartau-della nämä kuulevat pappia. Ne näkyivät nukkuvan, toiset oikein kuorsasivat. Se saattoi olla viattomuuden unta hert-taisen sunnuntai-auringon paistaessa.

Jälkeen jumalanpalveluksen kävi kylänvanhin, joka oli nimittänyt Lauria metsässä lentäväksi hulluksi, kielimässä kirkkoherralle, että Lauri esiintyi kirkossa kerrassaan sopi-mattomalla tavalla! Oli kovalla äänellä alkanut nuhdella kirkossa olijoita, herran sanaa hartaasti kuulevia. Onko tämä nyt sopivata; eikö tästä voisi Lauria saattaa edes-vastuuseen?

Kirkkoherra otti puheen varteen. Puuhasi Laurin muutamana päivänä luoksensa, ja vaati häntä synnintun-nustustilille. Tähän ei Lauri taipunut, vaan vastaili vakau-muksensa mukaan pastorille epäsuotuisasti.

Muutama viikko edelläkerrotun tapahtuman jälkeen toimeenpannuilla piispan lukusilla nuhdeltiin Lauria seura-kuntalaisten läsnäollessa. Tässäkin tilaisuudessa esiintyi Lauri oman vakaumuksensa mukaan, josta rohkeudesta hän sai tilaisuuden saapua kihlakunnan käräjiin. Siellä tuo-mittiin hän lain pykälän nojalla vankeuteen. Muutamasta varkausjutusta sai Lauri vastata käräjillä samana päivänä, ja seurasi siitäkin varojen puutteessa kuukausi vankeutta.

Näin oli Laurin rikosten sarja alussa. Hän oli tullut vaaralliseksi yhteiskunnan jäseneksi, kelvottomaksi kansa-laiseksi. Vihan nyrkit olivat häntä kohden nostetut; säälin sanat hyvin harvoin kuuluivat.

Oli kuitenkin eräs nuorukainen saapunut vieraalta paikkakunnalta kylään sinä päivänä, jona Lauria tuli ruununmiehet taasen noutamaan käräjille vastaamaan muutamasta murhajutusta, johon Lauria täydellä syyllä epäiltiin osalliseksi, ja tämä tahtoi läsnäolijoille tulkita Laurin hyviä puolia, jotka ilmenivät hänessä elämänsä aamuna. Kun oli sunnuntai-iltapuoli, olivat kyläläiset hyvin lukuisana saapuneet Laurin lähtöpaikalle, keskitalon avaralle pihamaalle. Moni heistä oli varma siitä, että esille tuleva rikos vie Laurin heidän silmistään viimeisen kerran, joten jo senkin tähden erityinen halu veti heidät rikoksentehtäjän lähtöpaikalle. — Edellämainittu nuorukainen nousi muutaman kiviröykkiön harjanteelle pihamaan laitaan ja vaati korkealla äänellä hetkeksi hiljaisuutta, pyysi ruununmiehiä antamaan Laurin vielä seista joku minuutti ilman rautoja. Siihen suostuttiin. Ruununmiehet, nimismies ja poliisi seisoivat konemaisesti edellinen oikealla ja jälkimmäinen vasemmalla puolella Lauria; kyläläiset olivat pelkkänä korvana ympäri pihamaata. Tahdottiin kuulla tarkkaavaisena, mitä murhamiehestä lausutaan.

Nuorukainen alkoi:

Arvoisat läsnäolijat!

Te näette synkän syystaivaan, te huomaatte kuinka kesän kauneus lakastuu. Te tiedätte sen, että tuo synkkä taivas on joku kuukausi sitten hymyillyt kevään herttaista hymyilyä ja tämä maa on silloin kantanut nuorteita kevään kukkia. Te näette tuossa kahleihin joutuvan nuoren miehen, jonka elon aamu on ollut niin ihanaa ja toivorikasta kuin keväisen taivaan. Mutta nyt on peräti synkät syyspilvet peittäneet virtaavan valon häneltä, toivonkukat ovat siten lakastuneet ja murtuneet. Aika kylläkin joutuu, jolloin seestyvi synkkä taivas päidemme päällä, — vaan sitä aikaa ei tule, jolloin tämän nuorukaisen elämä pääsisi kirkastu-

maan. Vankikomerot tulevat hänet eroittamaan meistä ikuisesti. Jokainen teistä pitää häntä nyt murhaajana, vaan ajatteleeko kukaan, miten hän on tälle väärälle tielle joutunut? Onko hän intohimoisesti jättänyt lapsuuden päivinä näyttävän toivorikkaalta uransa ja heittäytynyt mädäntyneeksi puuksi, joka ei tee hedelmää . . .

— Lauri ei saanut aineellista apua voimakkaalle opinhalulle, se hänet onnettomuuden tilaan syöksi, — huudahti joku naisten joukosta pirtin seinukselta.

Puhumassa oleva nuorukainen jatkoi:

Niin, kuka voisikaan väittää, että Lauri olisi ollut tällä väärällä tiellä, missä hän nyt on, jos vaan joku auttava käsi olisi häntä turvannut. Mutta niin ei ole tapahtunut. Moni tuhlaa rahojaan inhoittavassa ylellisyydessä, ennenkuin luovuttaa niistä pikkuistakaan osaa köyhän lapsen kouluvavustukseksi.

Nyt juoksi kylänvanhin, joka pastorin käskystä oli paikalle tullut, nimismiehen luo ja kuiskasi tämän korvaan: „Älkää antako tuon hylyn puhua. Nyt se, kuten kuulitte, herjaa meidän kirkkoherraa ja kirkonkylän kauppiasta, kun ne eivät antaneet Laurille rahaa koulunkäyntiin. Vaan ymmärrättehän, herra nimismies, kuinka se olisi ollut mahdollista, eihän Laurista olisi ollut ikinä sen velan maksajaa, tuollainen raukka kun on.

Nimismies pyysi puhujaa vaikenemaan, koska hän salaviittauksilla rupesi hyökkäilemään persooniin.

Puhuja jatkoi:

— Hyvät ystävät! Minä en voi tietää paikkakunnan tapahtumia, että voisin persooniin hyökätä — — —

— Vait! — huusi nimismies punaisen pyyleväenä. — Minä kiellän nimismiehenä teitä puhumasta ja teidän on totteleminen, muutoin saatte vastata puheestanne toisessa paikassa.

Nuorukainen puri huulensa yhteen ja vaikeni. Kyläläiset vilhuivat kysyvästi toisiinsa.

Kylmän kalseasti helähti käsiraudat ja Lauri tuossa tuokiassa istui nimismiehen rinnalla poliisin ajaessa korsekaa hepoa. Ikäänkuin pelonalaisena seurattiin lähtöä.

Kylän laitaan loppuivat kujaset. Tie johti matkustajat harvahkon petäjistön sisään. Vielä viimeisen kerran näkivät kyläläiset Laurin vilahdukselta pienenä, lyyhöttävänä varjona nimismiehen kupeelta. Sitten hän katosi, katosi ainaaksi . . .

Alettiin poistua pihamaalta hiljaisina, synkkinä. Murhamieskin oli poistunut, mutta silti eivät kyläläiset tunteneet tyytyväisyyttä. Jotain katoamatonta kaihoa Lauri jälkeensä jätti, vaikka hän olikin väärällä tiellä . . .

Anton Hasti.

FREDRIK CYGNÆUS

18^I_{IV} 07—19^I_{IV} 07

Yllä oleva kuva esittää meille miehen, jonka pääpyrkimyksenä oli Suomen kansan kohottaminen henkisellä alalla. Tämä on herättänyt kansassa sen kunnioituksen, jonka se omistaa Fredrik Cygnæuksen muistolle.

Haaksirikkoinen elämä.

Tämä oli vasta ensimmäinen kerta, kun hän oli ollut putkassa. Juonut hän oli jo ennenkin, silloin jo kun hän oli lehtipoikana. Toisten poikain kanssa oli ollut puulaakissa. Olutta oli ostettu ja sitten kaikki yhdessä juotu. Siitä asti rupesi hänen mielensä tekemään useammastikin väkijuomia. Ensin hän osti salaa, ettei äiti huomannut ja vaikka huomasikin niin ei välittänyt, vieläpä nauroikin, kun poikansa „on niin mies että osaa juoda“. Äidin tapa oli sanoakin, että ei se ole mies eikä mikään joka ei juo.

Sitten äiti kuoli. Poika jäi yksin, ja hän jatkoi yhä juomistaan, kunnes hän lopulta ei voinutkaan olla yhtään päivää ilman väkijuomia. Niin hän oli ollut nytkin juovuksissa, joutunut toisen miehen kanssa riitaan kadulla, josta poliisi oli heidät molemmat korjannut. Tämä tapahtui ensi kerran, ja senpätähden se koskikin hänen luontoonsa, joka ei vielä ollut ennättänyt aivan tarkkaan paatua ihmisellisille tunteille.

Kun hänet laskettiin sieltä pois, häpesi hän kaikkia vastaan tulijoita, ja hänestä näytti kun kaikki olisivat sormillaan häntä osoitelleet ja säälineet kurjuuttaan. Oli kuin olisi hän jokaisen vastaan tulijan katseesta lukenut ajatuksen: noin nuori ja jo juomari. Se koski häneen, ja nyt vasta hän tunsii, kuinka kurja olento hän oli. Hän tahtoi paeta pois ihmisten näkyvistä, — pois jonnekin kauvas, josta ei kukaan häntä näkisi eikä säälisi. — Mutta minnepä paeta? Ei ole mitään, ei senkäänverran kuin linnuille pesää. Ei ole kotia. Kortteeri on, mutta ei sinnekään ole menemistä,

kun ei ole rahaa viedä vuokrasta. Näitä mietteitä päässään hautoen suuntaa hän tahtomattaankin kulkunsa hautausmaalle ja sieltä yhteiselle köyhäin haudalle, jossa on hänenkin äitinsä jäännökset.

Siinä näkee hän vielä sen kepin seisovan, jonka hän itse pisti merkiksi, kun hauta oli umpeen luotu. Siihen hän istui kivelle ja mietti, kuinka tämä maailma on kova ja armoton. Se ei sääli köyhää eikä orpoa, se tempaa vaan kaikki yhteen pyörteeseen, jos ei kellä ole voimia sen kiusauksia vastaan torjua. Ei se katso vanhuutta eikä nuoruutta. Jos kellä vaan ei ole vahvaa tukea, joka tukisi ja ohjaisi kulkua tämän maailman myrskyjen ja monien salakarien ohi.

„Oi äiti! miksi et ollut minulle silloin tukena kun olit vielä täällä, ja kun maailma ei ollut minua mukaansa vienyt. Miksi et minua laittaissasi maailmalle hyvillä neuvoilla ja varoituksilla opettanut välttämään kaikkia paheita, jotka minua odottivat. Oi jos olisit sen tehnyt, niin en olisi nyt tällainen kurja olento. Jospa olisit nähdessäsi poikasi ensikerran juovuksissa pyytännyt ja neuvonut, etten toiste enää sitä tekisi! Jospa olisit selittänyt väkijuomain turmiollisuuden, sekä ne monet kärsimykset ja sielun tuskat, joita ne mukanaan tuovat, niin ehken olisi se jotain auttanut. Ellet olisi nauranut ja ylpeillyt pojastasi, niin kuin teit, niin ehken olisi minusta tullut mies, joka olisi jotain voinut tehdä, ja jolla olisi jotain iloa nuoruudestaan. Mutta mihin on nyt joutunut minun lapsuuteni ja osa nuoruuteni kukoistusaikaa? Mitä olen tällä ajalla tehnyt? Missä näkyvät minun työni hedelmät? Ei missään muualla kuin kuningas Alkohoolin alttarilla. Ja ketä minun tulee tästä kiittää? Eikö sinua äiti, joka olet antanut aihetta tähän minun tekooni.

Oi äiti anna anteeksi, että soimaan sinua tässä hautasi partaalla, mutta kuinka muuten voisinkaan tehdä, sillä olethan turmellut elämäni huonolla kasvatuksella. Sinun työsi äiti, on maailma jo unhoittanut. Esirippu on vedetty sinun eletyn elämäsi eteen, mutta toisin on minun, jonka elämä on vielä edessäpäin. — Ei! Tästä täytyy tulla loppu! Minä en voi kestää sitä, että ihmiset minua osoittelevat ja säälivät. Ei! Minä en voi elää! Oi äiti, jospa olisit minut mukaasi ottanut, niin saisin jo nukkua sinun vieressäsi. Kärsimättä olisivat nämäkin tuskat. — Mutta eihän se ole nytkään myöhäistä. Ainahan on minulla Vellamon pehmeä syli avoinna. Sinne tahdon rientää, sieltä ei ainakaan minua kukaan näe. — Sinne menen ja maailma tulee unhoittamaan minunkin pahat työni.“

Hän suuteli keppiä äitinsä haudalla hyvästiksi ja sanoi: „Kostoa elo tarkoittaa vaan hauta kaikki sovittaa“. — Hän kulki pois hautausmaalta. Hänen askeleensa kumahtivat niin oudosti, ja portti hiukan narahti kun hän sen aukaisi ja kiinni painoi. Se ikäänkuin olisi tahtonut surunsa ilmaista nuoren miehen epätoivoisesta elämän aamusta, joka ilman väkijuomain kahleita olisi voinut olla toivorikas, vaan nyt oli niin synkkä, niin toivoton.

Tyyne.

Aikamme kuvia.

Älkää huolehtiko siitä
mitä te syötte ja mitä te
juotte . . .

Näin syntisiä vähennetään.

Vai sinäkin jo marseljeesia!

Tervetuloa vapaus!

Pappisvalta ja virkavalta.

Virkavalta kansaa tervehtimässä.

== Vapuksi ==

on ilmestynyt kustannuksellamme runokokoelma

Varjojen maasta. Elämän lauluja.

Kirj. Mikko Uotinen.

Sekä

Orjuus vanhalla ajalla.

Myydään „Työ“-lehden hyväksi.

Kaikenlaista työväenkirjallisuutta konttorissamme.